

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเชิงทดลองเรื่อง ผลของการใช้กิจกรรมคัดสรรที่มีต่อความเข้าใจในการอ่าน
ในระดับการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมายของการอ่าน
2. ประเภทและจุดมุ่งหมายของการอ่าน
3. ความหมายของความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสาร
4. องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน
5. ระดับของความเข้าใจในการอ่าน
6. ทฤษฎีการอ่านและจิตวิทยาการอ่าน
7. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการอ่านและความเข้าใจในการอ่าน
8. ความสนใจในการอ่านของเด็ก
9. การสอนอ่านในระดับประถมศึกษา
10. ความหมายของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและกิจกรรมคัดสรร
11. การวัดและประเมินผลความเข้าใจในการอ่าน
12. ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน

ส่วนสำคัญของความสามารถในการอ่านอยู่ที่การเก็บใจความสำคัญหรือสาระของข้อความ
ที่อ่านได้ถูกต้อง ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางอันยิ่งใหญ่ของการสอนอ่าน เป็นสิ่งที่ครูจะต้องคำนึงถึง
ในเบื้องต้น ต้องพยายามฝึกฝนให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านให้เหมาะสมกับบุคคลแต่ละคน
และรู้จักที่จะนำความสามารถในการอ่านไปเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้แล้วนำเอาความรู้นั้นไป
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งในด้านการเรียนการสอน การแสวงหาความรู้ และการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล ดังนั้นนักการศึกษาหลายท่านจึงได้ให้ความสนใจต่อการอ่าน และให้ความหมายของการอ่านไว้ต่าง ๆ กัน

Arrowsmith (1972) กล่าวว่า การอ่านคือ ความรู้สึกนึกคิดหรือสภาพทางจิตที่เกิดขึ้นในสมองด้วยความเข้าใจถ้อยคำที่เขียนหรือตีพิมพ์ขึ้นมา ความเข้าใจในการอ่านจะเกิดขึ้นได้เมื่อ ความรู้สึกของผู้อ่านและผู้เขียนตรงกัน โดยที่ได้รับข่าวสารจากสิ่งตีพิมพ์ก็สามารถออกเสียงและทำความเข้าใจเรื่องราวด้วยการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกและจินตนาการจากผู้เขียนสู่ผู้อ่านผ่านสิ่งพิมพ์เพื่อรับรู้ว่ามีผู้เขียนคิดอะไร พุดอะไร สามารถทำความเข้าใจกับสิ่งที่ตนเองอ่านได้ทั้งหมด (อุบล บุญชู, 2524)

บันลือ พงกษะวัน (2521) ประเทิน มหาพันธ์ (2530) และ สนิท ตั้งทวี (2531) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการในการแปลความหมายของตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่มีการจดบันทึกไว้ออกมาเป็นคำพูดหรือความคิดอย่างมีเหตุผล ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน ซึ่งเป็นหัวใจของการอ่าน โดยอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเป็นพื้นฐาน

กิติยวดี บุญชื้อ (2520) กล่าวว่า การอ่านเป็นทักษะภาครับอันนำไปสู่ความคิด เช่นเดียวกับกาฟัง การอ่านเป็นเสมือนกฎแฉิวเศษที่จะไขไปสู่ความกระจ่างในปัญหานานาประการ และยิ่งกว่านั้นในแง่จิตวิทยาก็ถือว่า การอ่านเป็นทักษะที่ต้องใช้กระบวนการอันซับซ้อน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายของภาษาพูดเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดของผู้เขียนที่สื่อมา

จากความหมายดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน มีการรับรู้ข้อมูลมาแปลความหมายออกมาเป็นความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ สิ่งสำคัญที่เป็นหัวใจของการอ่านอยู่ที่การเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน ผู้อ่านจะต้องอาศัยประสบการณ์เดิมเข้ามาช่วยจึงจะถือว่าผู้นั้นได้รับประโยชน์สูงสุดจากการอ่าน นอกจากการอ่านจะมีลักษณะของพฤติกรรม ความหมายในลักษณะของกระบวนการแล้ว การอ่านยังมีความหมายในลักษณะของการสื่อสารด้วย โดยเริ่มจาก

ความคิดของผู้เขียน ผู้เขียนจะถ่ายทอดความคิดออกมาในรูปของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ แล้วส่งต่อมายังผู้อ่าน ความเข้าใจในการอ่านจะเกิดขึ้นได้เมื่อทั้งสองฝ่ายมีความรู้สึกตรงกัน

ประเภทและจุดมุ่งหมายของการอ่าน

ในการอ่านหนังสือทุกครั้งผู้อ่านจะต้องมีจุดมุ่งหมายในการอ่าน ซึ่งแต่ละครั้งผู้อ่านแต่ละคนก็มีจุดมุ่งหมายในการอ่านที่ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้นั้นว่าต้องการอ่านเพื่ออะไร และจากการที่บุคคลมีจุดมุ่งหมายในการอ่านต่างกัน จึงทำให้เกิดการอ่านแบบต่าง ๆ กันขึ้น

มัลลิกา ภักดิ์รงค์ (2531) มยุรี สุขวิวัฒน์ (2526) และ อัมพร สุขเกษม (2520) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการอ่านว่า มีหลักสำคัญ 3 ประการ คือ (1) อ่านเพื่อความบันเทิงหรือฆ่าเวลา (2) อ่านเพื่อเกิดความรู้ที่กว้างขวาง ก้าวหน้า จึงต้องมีการจับใจความหรือสาระสำคัญของเรื่องมีการบันทึกและอาศัยการท่องด้วย และ (3) อ่านเพื่อเสริมสร้างความคิด ต้องตั้งคำถามถามตัวเองอยู่เสมอในขณะที่อ่าน แล้วตอบคำถามให้ตัวเอง จะช่วยเสริมสร้างความคิดได้เป็นอย่างดี

ในทำนองเดียวกัน ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ (2509) ได้สรุปว่า คนเราอ่านหนังสือเพื่อเหตุผล 2 อย่างคือ อ่านเพื่อหาความรู้ เป็นการอ่านที่ยาก ต้องอาศัยความชำนาญเป็นพิเศษ และให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านมาก กับอ่านเพื่อความบันเทิงใจ เป็นการอ่านที่ง่ายและให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านเป็นบางโอกาสบางเวลา

นพดล จันทร์เพ็ญ (2531) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านทั่วไปไว้ดังนี้

1. การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ ผู้อ่านอาจจะต้องศึกษาโดยละเอียดหรือย่อก็ได้ มักจะใช้ในการอ่านตำราวิชาการต่าง ๆ หรืองานเขียนเฉพาะเรื่องที่ศึกษา
2. การอ่านเพื่อความเพลิดเพลินบันเทิงใจ ผ่อนคลายอารมณ์ ได้แก่ การอ่านนวนิยาย นิตยสาร ฯลฯ ซึ่งเป็นการอ่านที่ใช้กันมากในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป
3. การอ่านเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการ เป็นการค้นคิดในสิ่งที่สนใจเป็นพิเศษ

4. การอ่านเพื่อฝึกทักษะในการอ่านออกเสียง มุ่งออกเสียงให้ถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสมกับงานเขียนที่นำมาอ่านซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจหรือซาบซึ้งในอรรถรสของงานเขียนแต่ละประเภท

ฉัตรสุภา ดวงพลอย (2526) ได้แบ่งประเภทของการอ่านตามจุดประสงค์ในการอ่าน เป็น 4 ประเภทคือ

1. การอ่านแบบเปิดผ่านเร็ว ๆ (Skimming Reading) ผู้อ่านจะต้องมีจุดมุ่งหมายหรือคำถามที่ต้องการคำตอบเจาะจงสำหรับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในใจแล้ว รู้จักใช้ชื่อเรื่อง หัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยให้เป็นประโยชน์ การอ่านแบบนี้จะช่วยให้ผู้อ่านคาดคะเนการเลือกจับใจความ และทำให้สามารถอ่านได้เร็วขึ้น

2. การอ่านแบบพินิจพิจารณา (Scanning Reading) ต่างจากแบบแรก ที่จุดประสงค์การอ่าน ที่ต้องการข้อมูลเฉพาะเจาะจงมากกว่า เช่น วันที่ ตัวเลข เป็นต้น ผู้อ่านต้องรู้จักใช้ตัวเลขหรือวลีสั้น ๆ ที่มีค่าสำคัญอยู่ด้วยให้เป็นประโยชน์

การอ่านทั้งสองแบบนี้จะทำให้ผู้อ่านทราบว่า การอ่านให้ได้สาระตามจุดประสงค์ที่เราต้องการเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ สามารถทำได้โดยไม่จำเป็นต้องอ่านแบบคำต่อคำ แต่อ่านด้วยการรู้จักเลือกจับสาระหรือใจความ

3. การอ่านเอารายละเอียด (Through Reading) เป็นการอ่านที่ผู้อ่านต้องการจะเข้าใจความหมายทั้งหมดของผู้เขียนทั้งจุดใหญ่ใจความและรายละเอียดย่อย มักใช้กับการอ่านที่เป็นรายงานวิจัย และตำราเรียน

4. การอ่านเชิงวิจารณ์ (Critical Reading) เป็นทักษะการอ่านระดับสูงสุดคือ ผู้อ่านสามารถแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่ตนอ่านไปแล้วได้ ใช้เหตุผลตรงกับสิ่งที่ปรากฏในข้อเขียนนั้นว่าผู้อ่านเห็นด้วยหรือไม่จากประสบการณ์ที่มีมาสนับสนุนข้อโต้แย้งของผู้เขียนงานนั้น ๆ

จะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายของการอ่านที่สำคัญคือ อ่านเพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด อ่านเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของข่าวสาร เหตุการณ์ และอ่านเพื่อความบันเทิง ซึ่งจุดมุ่งหมายเหล่านี้จะบรรลุผลก็ต่อเมื่อผู้อ่านมีความเข้าใจในการอ่าน มีจุดมุ่งหมายในการอ่านตามที่แต่ละคน

ต้องการ ส่วนประเภทของการอ่านนั้น แต่ละประเภทล้วนมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทั้งสิ้น ผู้ใดจะได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นั้นเองที่จะเลือกอ่านให้เหมาะสมตาม จุดมุ่งหมายในการอ่านและเหมาะสมกับลักษณะของงานเขียนนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน

ความหมายของความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสาร

ในการสอนอ่าน นอกจากปลูกฝังและฝึกฝนให้นักเรียนมีความชำนาญ มีนิสัยรักการอ่าน และมีทัศนคติต่อการอ่านแล้ว ผู้สอนต้องเข้าใจความมุ่งหมายของการอ่านให้ตรงกัน เพื่อวางแผน การเรียนการสอนและจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จว่า สิ่งสำคัญที่สุดของการอ่าน คือความเข้าใจในการอ่าน สอดคล้องกับความคิดเห็นของ สุชาดา วิทยุติ (2529) ที่กล่าวว่า การอ่านกับความเข้าใจในเรื่องที่อ่านเป็นของคู่กัน อ่านเรื่องใดต้องเข้าใจเรื่องนั้น ถ้าอ่านแล้ว ไม่เข้าใจเรื่องที่อ่านถือว่าการอ่านนั้นยังไม่สมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นการอ่านออกเสียงหรืออ่านในใจ

ชวาล แพร์ตกุล (2520) ได้กล่าวถึงความหมายของความเข้าใจในการอ่านว่า ความเข้าใจคือ ความสามารถในการผสมแล้วขยายความรู้ความจำให้ไกลออกไปจากเดิมอย่างสม เหตุสมผล ความเข้าใจเป็นสมรรถภาพขั้นต้นชนิดแรกของตัวปัญญา เป็นความพยายามของสมองที่จะคิดแปลง ปรับปรุงความรู้ให้มีรูปลักษณะใหม่ เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่แปลกออกไป แต่ยังมีอะไรบางอย่างคล้ายคลึงของเดิมอยู่บ้าง ซึ่งผู้ที่จะกระทำได้เช่นนี้ต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง รู้ความหมายและรายละเอียดย่อย ๆ ของเรื่องนั้นมาแล้ว ประการที่สอง รู้ความ เกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างขั้นความรู้ย่อย ๆ เหล่านั้น ประการที่สาม สามารถอธิบายชี้แจงสิ่งเหล่านี้ให้ผู้อื่นทราบได้ด้วยภาษาของตนเอง และประการสุดท้าย สามารถตอบและอธิบายสิ่งที่มีสภาพ เดียวกันที่เคยรู้มาแล้วได้

Hafner และ Jolly (1972) ได้ให้ความหมายของความเข้าใจในการอ่านว่า ความเข้าใจในการอ่านหมายถึง ความสามารถที่จะเข้าใจหรือใช้สติปัญญาที่จะได้มาซึ่งความหมาย จากสิ่งที่อ่าน ความสามารถในการเข้าใจเรื่องที่อ่านนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

ความเข้าใจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความเข้าใจแบบทันทีหรือความเข้าใจทางภาษา (receptive comprehension) เป็นความเข้าใจที่ต้องอาศัยการรู้ความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนใช้เป็นส่วนใหญ่ และจะต้องเข้าใจความหมายที่สำคัญของสำนวนและประโยคต่าง ๆ ที่ผู้เขียนใช้ ขณะที่อ่านจะต้องมีสมาธิแน่วแน่จึงจะเข้าใจสิ่งที่อ่านโดยตลอด

2. ความเข้าใจแบบไตร่ตรอง (reflective comprehension) คือความเข้าใจที่ต้องอาศัยความรอบรู้ ทักษะ และความสามารถในหลาย ๆ ด้านเป็นหลักใหญ่ เพื่อที่จะได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือทำความเข้าใจต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามจุดมุ่งหมายของผู้เขียนว่าต้องการจะอธิบายชี้แจง สิ่งสอน หรือชักจูง นอกจากนี้จะต้องสามารถวินิจฉัยพิจารณาและไตร่ตรองหาข้อสรุป ความหมายให้เป็นไปตามความนึกคิดที่ผู้เขียนต้องการ ความเข้าใจแบบนี้จะต้องอาศัยเหตุผล การเปรียบเทียบระหว่างประสบการณ์ต่าง ๆ หรือสิ่งที่ได้เคยพบเห็นในชีวิตเป็นสำคัญ (สมุทร เช่น เชาวนิช, 2528)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นหัวใจของการอ่าน เพราะถ้าผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่อ่าน ไม่สามารถจับสาระสำคัญของสิ่งที่อ่านแล้วก็จะไม่สามารถนำความรู้และความคิดจากสิ่งที่ตนอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เลย ผู้อ่านต้องใช้ความคิดติดตามข้อความที่ผู้เขียนเขียนไว้ เข้าถึงจุดประสงค์ของผู้เขียนและตีความหมายให้ตรงกับความตั้งใจของผู้เขียน จึงจะถือว่า การอ่านนั้นมีประสิทธิภาพ

ความหมายของการสื่อสาร

มนุษย์ทุกชาติทุกสังคมที่อยู่ร่วมกันจำเป็นต้องมีการถ่ายทอดภาษา ประเพณี ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อตลอดจนปรัชญา และแนวความคิดต่าง ๆ จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง กระบวนการถ่ายทอดนี้เรียกว่า การสื่อสาร และมีผู้ให้ความหมายของการสื่อสารลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

สวานิต ฮมาภิช (2528) กล่าวว่า การสื่อสาร หมายถึง การนำเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นหรือความรู้สึกโดยอาศัยเครื่องนำไปโดยวิธีใดวิธีหนึ่งเพื่อให้ถึงจุดหมายที่ต้องการจนทำให้เกิดการกำหนดรู้ความหมายแห่งเรื่องราวร่วมกันได้

เชิสรศรี วิวิศศิริ (2530) กล่าวว่า การสื่อสารหมายถึง กระบวนการถ่ายทอดความรู้ในข่าวสารหรือข้อเท็จจริง ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนท่าทีต่าง ๆ จากบุคคลหนึ่งหรือหลายคนไปสู่บุคคลอื่น ซึ่งอาจเป็นหนึ่งคนหรือมากกว่าขึ้นไป และการสื่อสารจะได้ผลสมบูรณ์เมื่อผู้รับสารเข้าใจตรงกันกับผู้ส่งสาร

จากความหมายต่าง ๆ ดังกล่าวสรุปได้ว่า การสื่อสารเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมระหว่างสองฝ่ายเพื่อถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิดจากฝ่ายหนึ่งไปยังอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อการรับรู้และกำหนดรู้ความหมายแห่งเรื่องราวนั้นร่วมกัน อาจด้วยภาษาพูด หรือเขียน หรือท่าทางการสื่อสารจะได้ผลสมบูรณ์เมื่อผู้รับสารเข้าใจได้ตรงกันกับผู้ส่งสาร

ประเภทของการสื่อสาร

การจัดประเภทของการสื่อสาร อาจจำแนกได้หลายวิธี ดังที่ หลุยส์ จำปาเทศ (2523) ได้แบ่งไว้ 2 แบบ คือ

1. การสื่อสารแบบทิศทางเดียว (one-way communicative) หมายถึง การสื่อสารที่ผู้ส่งข่าวสารไม่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้ไต่ถามข้อสงสัย ทั้งไม่ได้เอาใจใส่ต่อการแสดงย้อนกลับ (feedback) ของผู้รับสารด้วย

2. การสื่อสารแบบสองทิศทาง (two-way communicative) หมายถึง การสื่อสารที่ผู้รับสารสามารถไต่ถามข้อสงสัยและมีการย้อนกลับไปยังผู้ส่งข่าวสารได้

องค์ประกอบของการสื่อสาร

การสื่อสารโดยทั่วไปอย่างน้อยต้องมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ผู้ส่งสาร สาร และ ผู้รับสาร หลักการสำคัญของการสื่อสารอยู่ที่ว่า การสื่อสารจะสำเร็จผลสมบูรณ์ได้เมื่อความเข้าใจของผู้ส่งสารและผู้รับสาร (ที่มีต่อข่าวสาร) ตรงกัน หรือเหมือนกัน (เชิรศรี วิวิศิริ, 2530)

ความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสาร

ความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารเป็นความสามารถในการอ่านเรื่องราวที่มี โครงสร้างและศัพท์ใหม่ ๆ ได้เข้าใจ ถึงแม้จะไม่เข้าใจทุกคำ แต่ก็สามารถจับสาระสำคัญของ เรื่องที่อ่านได้ พฤติกรรมระดับสูงสุดของการอ่านขั้นนี้รวมไปถึงความเร็วในการอ่าน ความคล่องแคล่วในการอ่านด้วย ตัวอย่างที่นักเรียนสามารถทำได้คือ

อ่านข้อความที่ไม่คุ้นเคยด้วยความเข้าใจ โดยตอบคำถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับ เรื่องที่อ่าน

ย่อเรื่องปากเปล่า หรือเขียนสิ่งที่อ่านไปแล้ว

เขียนสาระสำคัญเกี่ยวกับความคิด ข้อเท็จจริง หรือเรื่องราวที่ได้อ่าน

แปลคำหรือข้อความ และให้คำจำกัดความของข้อความที่คัดมาจากเนื้อเรื่องที่อ่าน

อ่านอย่างคล่องแคล่ว โดยจับเวลาและได้รับความหมายจากสิ่งที่อ่านมากที่สุด

กำหนดเวลาให้อ่านข้อความหรือเรื่องแล้วตอบคำถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับเรื่อง ที่ได้อ่าน

อ่านบทสนทนาสั้น ๆ ได้อย่างเข้าใจ เป็นต้น

การสอนอ่านให้เกิดความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารนั้น ผู้เรียนจะต้องทราบ ถึงวัตถุประสงค์หรือเหตุผลในการอ่าน เช่น ผู้เขียนตั้งใจจะสื่อสิ่งที่เป็นประโยชน์หรือก่อให้เกิด ความรู้สึกนึกคิดกับผู้อ่าน ในการพัฒนาการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้เรียนจะต้องสามารถอ่าน แบบกวาดสายตาและหาข้อมูลที่ต้องการ ผู้เรียนควรเรียนรู้ที่จะจัดข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปและ รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ของผู้อ่านได้

เมื่อบอกวัตถุประสงค์ของการอ่านแล้ว ผู้สอนอาจจะให้คำแนะนำ วิธีการที่จะต้องใช้ในการอ่าน สิ่งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของแบบการอ่านที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ เช่น เมื่อทำกิจกรรมการอ่านเสร็จลง อาจจะระบุงานให้ทำ เป็นต้น เป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนและผู้อ่านมีการสื่อสารและเข้าใจตรงกัน (Valette และ Disick, 1972)

องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน

องค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่านนั้น ได้มีผู้เสนอความคิดเห็นไว้มากมายด้วยกัน

สมศักดิ์ สินธุระเวชกุล (2528) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่านของเด็กจะอยู่ในระดับสูงหรือต่ำ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ คือ

1. ชนิดของความเข้าใจในการอ่าน เด็กแต่ละคนจะจับสาระสำคัญแตกต่างกันตามประสบการณ์เดิม และวัตถุประสงค์ในขณะนั้นว่า ต้องการอ่านเพื่อเก็บสาระสำคัญ หารายละเอียดที่สำคัญ ศึกษาคำแนะนำต่าง ๆ คาคการณ์เรื่องที่อ่าน หากคุณค่าของสิ่งที่อ่าน สรุปเรื่องหรือเปรียบเทียบกับเรื่องอื่น และอ่านเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาสำหรับนำไปใช้
2. พิสัยของความเข้าใจในการอ่าน เด็กจะอ่านได้ดีขึ้นและถูกต้องเพียงใดขึ้นอยู่กับพิสัยของหมู่คำที่เด็กแต่ละคนจะสามารถอ่านเข้าใจได้ สติปัญญา ประสบการณ์เดิม และความชกา่ง่ายของข้อความ
3. ความถูกต้องของความเข้าใจในการอ่าน ย่อมแตกต่างกันตามวัย ตามประสบการณ์ และความชกา่ง่ายของข้อความที่อ่าน
4. ระดับความเข้าใจในการอ่าน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เป็นต้นว่า ความสามารถในการอ่าน ความเข้าใจคำศัพท์ วิธีการอ่านและประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน
5. ความเร็วของความเข้าใจในการอ่าน ต้องมีความเข้าใจในคำศัพท์ มีความสามารถในการนึกเห็นภาพสิ่งที่อ่าน ความชกา่ง่ายของข้อความ ชนิดของข้อความที่อ่าน และสิ่งอื่น ๆ อีกที่ครูอาจพบเห็น

จากองค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่านข้างต้น พอจะกล่าวได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับคำ ความเข้าใจความหมายของคำรวมทั้งเข้าใจประโยค เข้าใจความคิดสำคัญของข้อความที่อ่าน เข้าใจจุดประสงค์ของผู้เขียนข้อความนั้น และองค์ประกอบสำคัญของความเข้าใจในการอ่านนั้นคือ ความสามารถในการจับสาระสำคัญของเรื่องได้ถูกต้อง สามารถสรุปและให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ได้อย่างมีเหตุผล

ระดับของความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่ออ่านแล้วสามารถจับสาระสำคัญหรือใจความของเรื่องได้ และมีผู้จัดแบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านไว้แตกต่างกัน

Valette และ Disick (1972) ได้แบ่งพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการอ่านที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน จึงไม่ได้รวมการอ่านออกเสียงเพราะการอ่านออกเสียงจะเน้นที่พัฒนาการด้านการพูดมากกว่าการอ่าน และไม่รวมถึงความสามารถทางไวยากรณ์ของผู้เรียนด้วย พฤติกรรมการอ่านจำแนกได้โดยเริ่มจากง่ายไปหายาก 5 ระดับดังนี้

1. ระดับทักษะกลไก (Mechanical) เป็นระดับที่นักเรียนเห็นความแตกต่างระหว่างตัวสะกดในภาษา สามารถบอกความเหมือนและความแตกต่างได้ ในขั้นนี้ไม่จำเป็นต้องเข้าใจในสิ่งที่เห็น
2. ระดับความรู้ (Knowledge) เป็นระดับที่นักเรียนสามารถอ่านประโยคหรือข้อความที่คุ้นเคยได้อย่างเข้าใจความหมาย สามารถบอกได้ว่า คำหรือข้อความใดสอดคล้องกับรูปภาพที่เห็น การอ่านในระดับนี้เป็นการอ่านที่ละประโยค
3. ระดับการถ่ายโอน (Transfer) เป็นระดับที่นักเรียนสามารถเข้าใจศัพท์หรือโครงสร้างที่เคยเรียนมาแล้ว และนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ สามารถอ่านข้อความและตอบคำถามแบบถูกผิด เติมคำ หรือเลือกตอบได้ สามารถบอกได้ว่าคำใดในจำนวนหลาย ๆ คำ เหมาะสมกับประโยคที่ให้มา คำหรือโครงสร้างที่จะทดสอบนักเรียนต้องเป็นสิ่งที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้วทั้งสิ้น แต่ให้นักเรียนนำไปใช้ในประโยคใหม่ได้

4. ระดับการสื่อสาร (Communication) เป็นระดับที่นักเรียนอ่านข้อความที่มีคำศัพท์และโครงสร้างใหม่ ๆ หรือคำที่มีรากศัพท์กับคำที่นักเรียนไม่คุ้นเคยมาก่อนได้เข้าใจถึงแม้จะไม่เข้าใจทุกคำ แต่ก็สามารถจับสาระสำคัญของเรื่องได้ พฤติกรรมระดับสูงสุดของขั้นนี้รวมไปถึงความเร็วและความคล่องในการอ่านด้วย

5. ระดับการวิเคราะห์วิจารณ์ (Criticism) เป็นระดับที่นักเรียนเข้าใจถึงความหมายแฝง เข้าใจจุดมุ่งหมาย ความคิดเห็น ทศนคติ และระดับภาษาที่ผู้เขียนใช้

Dallmann และคณะ (1978) ได้แบ่งระดับของความเข้าใจในการอ่านเป็น 3 ระดับคือ

1. ระดับความเข้าใจข้อเท็จจริง (Factual Level) หมายถึง ความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านตามตัวอักษรที่เขียนไว้

2. ระดับความเข้าใจชั้นตีความ (Interpretation Level) หมายถึง ความเข้าใจโดยอาศัยการสรุปความ ตีความ และแปลความหมายจากเรื่องที่อ่านได้

3. ระดับความเข้าใจชั้นประเมินค่า (Evaluation Level) หมายถึง ความสามารถในการประเมินค่าสิ่งที่อ่านมาโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านมาพิจารณาตัดสิน เช่น บอกได้ว่าผู้เขียนมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด ฯลฯ

ความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้นคล้ายคลึงกับความคิดเห็นของ Smith (1963) ที่ว่า ระดับความเข้าใจในการอ่านของบุคคลมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการอ่านและความสามารถของผู้อ่านเอง แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

1. ระดับการอ่านที่เข้าใจความหมายตามตัวอักษร (Literal Comprehension) เป็นระดับที่ผู้อ่านเข้าใจความหมายขั้นต้นของคำ ความคิดหรือเนื้อความที่อ่านว่าเป็นเรื่องอะไรเกี่ยวข้องกับใครอย่างไร โดยผู้อ่านจะใช้ความจำเป็นส่วนใหญ่

2. ระดับการอ่านแบบตีความ (Interpretation) เป็นการอ่านที่ผู้อ่านเข้าใจถึงความหมายที่ลึกซึ้งกว่าระดับแรก ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถนอกเหนือไปจากการอ่านจับใจความคือต้องจำเรื่อง แปลความและขยายความ

3. ระดับการอ่านขั้นวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Reading) เป็นการอ่านที่ต้องใช้ความสามารถทางสติปัญญาขั้นสูงสุด โดยอาศัยการอ่านระดับที่ 1 และระดับที่ 2 เป็นพื้นฐานต่อจากนั้นผู้อ่านต้องใช้ประสบการณ์ของตน หรือความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่ามาช่วยตัดสินใจ รวมทั้งวินิจฉัยเรื่องราวอีกต่อหนึ่ง

เพ็ญศรี รังสิยากุล (2528) แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่าน เป็น 3 ระดับ คือ

(1) ระดับความเข้าใจตามตัวอักษร หมายถึงการที่ผู้อ่านมีความเข้าใจตามตัวอักษรที่ปรากฏอยู่ในแต่ละบรรทัด เป็นความเข้าใจถึงคำพูดที่เขียนไว้นั้นเอง (2) ระดับความเข้าใจที่เกิดจากการตีความถึงการที่ผู้อ่านอ่านแล้วเข้าใจว่าผู้เขียนหมายถึงสิ่งใด และ (3) ระดับของความเข้าใจที่จะนำไปสู่การสรุป เป็นความเข้าใจที่เกิดขึ้นภายหลังการอ่านเรื่องราวทั้งหมดแล้ว นำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการอ่านมารวบรวมทำเป็นบทสรุป

Barrette (1972) ได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านออกได้เป็น 5 ระดับโดยอาศัยหลักการจัดวัตถุประสงค์ทางการศึกษาของบลูม ดังนี้

1. ระดับการอ่านตามตัวอักษร (Literal Comprehension) เป็นระดับของการจับสาระสำคัญ รายละเอียดต่าง ๆ และลำดับเหตุการณ์ สามารถเปรียบเทียบเรื่องที่อ่านทั้งในแง่ของความแตกต่างและความเหมือน ทราบความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ทราบถึงลักษณะเฉพาะตัวละครในเรื่องที่อ่าน รวมทั้งสามารถจำและทบทวนเรื่องที่อ่านได้

2. ระดับการจัดระเบียบเรื่องใหม่ (Reorganization) เป็นความสามารถในการแยกประเภทของเรื่องที่อ่านได้ สามารถย่อเรื่องที่อ่านทั้งหมดหรือข้อความบางส่วนได้ทั้งยังสามารถสรุปและสังเคราะห์เรื่องได้

3. ระดับการสรุปข้อคิดเห็น (Inferential Comprehension) ได้แก่ ความสามารถที่จะนำความคิดเห็นและรายละเอียดที่ได้จากการอ่าน ความคิดเห็นและประสบการณ์ส่วนตัวมาใช้สรุป ให้ข้อวินิจฉัยในแง่สนับสนุนรายละเอียด สรุปใจความสำคัญ ลำดับเหตุการณ์และการตีความของภาษาที่มีได้ปรากฏให้เห็นโดยตรงจากข้อความที่อ่าน

4. ระดับประเมินผล (Evaluation) เป็นระดับความสามารถในการที่จะตัดสินใจและประเมินผลด้วยตนเองว่า เรื่องที่อ่านนั้นเป็นข้อเท็จจริง อะไรเป็นจินตนาการ อะไรที่เป็นความคิดเห็น ตลอดจนสามารถที่จะประเมินผลความเชื่อถือได้ของเรื่องที่อ่าน และในแง่ของความคิดเห็นส่วนตัวว่า มีคุณค่าเหมาะสมที่จะยอมรับได้หรือไม่

5. ระดับความซาบซึ้ง (Appreciation) เป็นความสามารถในการอ่านระดับสูง คือการมีอารมณ์ตอบสนองตามเนื้อเรื่อง ตามภาษาของผู้เขียน ตลอดจนการสร้างภาพพจน์และการแสดงออกทางอารมณ์จากการที่อ่านเรื่องนั้น ๆ

อัจฉรา วงศ์โสธร (2528) ได้จัดแบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านออกเป็น 7 ระดับ โดยอาศัยเกณฑ์ในการจัดตามความสามารถของผู้ใช้ภาษาของวิลกินส์ ดังนี้

ระดับที่ 1 สามารถอ่านตัวอักษรได้ และเข้าใจประกาศสาธารณะง่าย ๆ ได้

ระดับที่ 2 สามารถบอกได้ว่า ข้อความนั้นมีหัวเรื่องอะไร พอบอกได้ว่า ประกาศนั้นมีเนื้อความซับซ้อนเกี่ยวกับอะไรอย่างคร่าว ๆ และมีความเข้าใจตาราง ตัวเลข แผนภูมิต่าง ๆ ซึ่งไม่มีตัวหนังสือได้

ระดับที่ 3 สามารถเข้าใจหัวเรื่องและเนื้อหาคร่าว ๆ ของสิ่งที่อ่านได้โดยไม่ต้องใช้พจนานุกรม และเข้าใจรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ เมื่อเปิดพจนานุกรมบ่อยครั้ง มีการอ่านที่ช้ามาก และเมื่ออ่านเร็วขึ้นกว่านี้จะทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านอยู่

ระดับที่ 4 มีความเข้าใจพอเพียงในเนื้อหาที่อ่าน และต้องอ่านช้าเมื่อมีใจความที่ซับซ้อน แต่ได้ใจความจากเรื่องโดยทั่วไปได้ ยังไม่สามารถสังเกตการเปลี่ยนวิธีการเขียนใน

เนื้อความที่อ่าน เพียงแต่ทราบว่ามีคำศัพท์และประเภทของคำศัพท์ในตอนอื่น ๆ ปรากฏในข้อความ และยังจำเป็นต้องใช้พจนานุกรมช่วยให้เข้าใจรายละเอียด อ่านค่อนข้างช้า

ระดับที่ 5 สามารถอ่านข้อความทุกชนิดด้วยความเข้าใจเป็นอย่างดี สังเกตเห็น และเข้าใจวิธีการเขียนแบบต่าง ๆ มีการอ่านซ้ำบ่อยครั้ง ยังต้องใช้พจนานุกรมช่วยเมื่ออ่านเนื้อหา ในสาขาที่ตนไม่คุ้นเคย อ่านเนื้อความทั่ว ๆ ไปอย่างสะดวก มีการอ่านซ้ำเฉพาะเนื้อความที่ไม่คุ้นเคย ส่วนใหญ่จะอ่านได้เร็วกว่าระดับต้น ๆ

ระดับที่ 6 สามารถอ่านเนื้อความทุกชนิดด้วยความเข้าใจดีมาก จะต่างจากเจ้าของภาษาเฉพาะความเร็ว และความคล่องตัวในการอ่าน ระดับนี้เป็นความสามารถของผู้ใช้ภาษาบ่อยครั้ง

ระดับที่ 7 มีความเข้าใจในสิ่งที่อ่านอย่างไม่บกพร่อง อัตรากาอ่านและความเข้าใจในการอ่านเหมือนกับเจ้าของภาษา เป็นระดับความสามารถของผู้ใช้ภาษาเป็นประจำ เพื่อใช้สื่อความหมายทุกอย่างคือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน

จะเห็นได้ว่า การแบ่งระดับของความเข้าใจในการอ่านของผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ นั้น แต่ละบุคคลแบ่งได้ไม่เท่ากัน แต่ก็ใกล้เคียงกันมาก เมื่อสรุปแล้วระดับของความเข้าใจในการอ่านควรแบ่งกว้าง ๆ เป็น 3 ระดับคือ ความเข้าใจความหมายจากตัวอักษรที่ปรากฏอยู่ ความเข้าใจชั้นตีความซึ่งสังเกตจากความสัมพันธ์ระหว่างข้อความที่อ่านกับความคิดของผู้เขียนที่แฝงอยู่ และความเข้าใจชั้นวิจารณ์ ซึ่งต้องใช้ในการพิจารณาอย่างมีเหตุผล ระดับของความเข้าใจในการอ่านนั้นจะเป็นไปตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก โดยเริ่มตั้งแต่การจำ ไปจนถึงเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านหรือจับสาระสำคัญของเรื่องได้ สรุปเรื่องได้ ตลอดจนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

ทฤษฎีการอ่าน

ทฤษฎีการอ่านมีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังที่ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2527) ได้กล่าว

ถึงทฤษฎีการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านที่เน้นพฤติกรรม การเรียนรู้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนอง โดยให้การเสริมแรงที่เหมาะสมในขณะที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ดังนั้น การอ่านจึงเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่มีการจัดลำดับไว้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งหมายถึงการอ่านต้องประกอบด้วยทักษะเบื้องต้น และทักษะที่มีความซับซ้อน แต่ทักษะที่เป็นพื้นฐาน ก็จะถูกหลอมรวมเข้าด้วยกัน โดยผ่านกลไกการฝึกให้นักเรียนแยกแยะได้ว่า ส่วนใดเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอักษรและส่วนใดเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา
2. การอ่านที่เน้นความรู้ความเข้าใจ ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจมีแนวคิดว่า พฤติกรรมทุกอย่างต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการคือ ประสบการณ์ในการเรียนรู้ ความรู้จักสะสม ความรู้และการนำความรู้ไปใช้ ดังนั้น ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจจึงเป็นหน้าที่ของสมองส่วนกลาง ในการตีความตัวแปรต่าง ๆ การเรียนรู้จึงขึ้นอยู่กับความรู้จักเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับ ประสบการณ์เดิม และแสดงออกอย่างเหมาะสม
3. การอ่านที่เน้นทฤษฎีพัฒนาการ มีแนวคิดว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยที่ต้องพึ่งผู้อื่น และจะพัฒนาไปตามความเจริญของแต่ละวัย สิ่งสำคัญที่สุดของช่วงอายุ คือ จะมีการเรียนรู้ หรือ ทักษะเฉพาะอย่างในแต่ละช่วงอายุ ถ้าหากในช่วงนั้นไม่เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม พัฒนาการ การเรียนรู้ในช่วงนั้นจะบกพร่องไป และจะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ในส่วนนั้นภายหลัง ดังนั้น การอ่านจึงเป็นกระบวนการรับรู้ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากช่วงพัฒนาการต่าง ๆ ความสามารถที่นักเรียน แสดงออกในการอ่านเป็นเครื่องชี้ให้เห็นระดับพัฒนาการของนักเรียน

จากทฤษฎีการอ่านนี้ จะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจความสามารถในการอ่านของผู้เรียนได้จากการแสดงออก และเป็นหลักหรือแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านให้เหมาะสมและเกิดผลดี

จิตวิทยาการอ่าน

การเรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านนั้นจะบังเกิดผลดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีความพร้อม ดังที่ ประเทิน มหาพันธ์ (2530) กล่าวว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านนั้นเป็นกระบวนการแห่ง ความมองงาม จึงจำเป็นต้องมีความพร้อมในการเรียนอ่าน

ณรงค์ ทองปาน (2526) กล่าวถึงความพร้อมในการอ่านของนักเรียนว่า เกิดจาก ปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวเด็ก และปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวเด็ก ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. ความพร้อมด้านร่างกาย ได้แก่การมองเห็น การฟัง การออกเสียง รวมถึง เพศของเด็กด้วย

2. ความพร้อมด้านสมอง ได้แก่ ความสามารถในการรับรู้ การจำแนก ความแตกต่างของภาพและเสียง การคิดอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับการแก้ปัญหาในการเรียนอ่าน

3. ความพร้อมด้านอารมณ์ การที่ครูช่วยให้เด็กเกิดความอบอุ่น เกิดความมั่นคง ทางอารมณ์และจิตใจ จะทำให้เด็กมีความสบายใจ มีความอยากหรืออยากเห็นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ เด็กเกิดความพร้อมในการอ่านหนังสือ

4. ความพร้อมทางวิชาการ หมายถึง ความรู้ที่เด็กมีอยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ได้แก่ การรู้จักภาพ รู้จักหาความสัมพันธ์ของภาพ รู้จักวิธีอ่านจากซ้ายไปขวา รู้จักคำศัพท์ และ ออกเสียงได้ถูกต้องหรือสนใจที่จะอ่าน

ปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. อาชีพของบิดามารดา เด็กที่สภาพร่างกายปกติมีบิดามารดาเป็นพ่อค้า หรือ ข้าราชการ น่าจะมีความพร้อมในการอ่านมากกว่าเด็กที่มีบิดามารดาเป็นเกษตรกรหรือกรรมกร เพราะอาชีพเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลในครอบครัว

2. บุคคลแวดล้อม ซึ่งให้ความรัก ความอบอุ่นด้วยการเทก่ล่อม พุดคุย เล่นิทาน หรืออ่านหนังสือให้เด็กฟังเสมอ ๆ เด็กจะมีประสบการณ์ทางภาษาดี อากอ่านมากขึ้น

3. สภาพสังคมที่เด็กอาศัย เด็กที่อยู่ในสังคมที่เจริญจะมีความพร้อมในการอ่านเร็วกว่าเด็กที่อยู่ในชนบท เพราะสังคมที่เจริญมีสื่อมวลชนมากมาย ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์

4. การสะสมหนังสือ ครอบครัวใดมีบุคคลในครอบครัวเป็นนักสะสมหนังสือหลายประเภท เพื่อให้บุตรหลานได้ศึกษาค้นคว้า เด็กก็จะสนใจและรักการอ่านหนังสือโดยไม่รู้ตัว

5. การที่ผู้ปกครองจัดประสบการณ์ให้กับเด็กด้วยการพาไปเลือกซื้อหนังสือที่เหมาะสมกับความสนใจของเด็ก หรือหาเวลาพูดคุยด้วยเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่น่าสนใจน่ารู้ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เด็กเกิดความพร้อมในการอ่านได้

ดังนั้น การอ่านจะมีประสิทธิภาพดีเนื่องจากมีความพร้อมด้านต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และวิชาการ ตลอดจนความพร้อมด้านสภาพแวดล้อม จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญยิ่งของครูและผู้ปกครองที่จะช่วยเหลือผู้เรียนให้มีความสามารถในการอ่านที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนอ่านในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นขั้นพื้นฐานที่น่าส่งเสริม

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการอ่านและความเข้าใจในการอ่าน

สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการอ่านของนักเรียนนั้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้มากมายด้วยกัน และพอที่จะสรุปได้ 3 ประการ คือ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้อ่าน องค์ประกอบที่มาจากสิ่งแวดล้อม และองค์ประกอบที่มาจากวัสดุการอ่าน ดังนี้

1. ลักษณะของผู้อ่าน สิ่งที่ควรคำนึงถึง ได้แก่

1.1 ระดับสติปัญญา เด็กแต่ละคนจะมีความสามารถในการอ่านที่แตกต่างกันออกไป เช่น บางคนไม่สามารถสรุปเรื่องที่อ่านได้ บางคนจำรายละเอียดของเรื่องไม่ได้ หรือเด็กบางคนไม่เข้าใจสิ่งที่เขียนเป็นนามธรรม หรือถ้าทำได้ก็ต้องใช้เวลามาก ครูควรจะได้ตรวจสอบสิ่ง

ต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อช่วยพัฒนาสมรรถภาพการอ่านให้เด็กและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับระดับสติปัญญาด้วย

1.2 ร่างกาย เด็กที่มีสุขภาพดีจะมีความสามารถในการเรียนอ่านได้ดีกว่าเด็กที่มีสุขภาพไม่ดี ถ้าเด็กขาดเรียนบ่อยจะเป็นสาเหตุให้การเรียนอ่านล่าช้า และสิ่งที่ครูต้องคำนึงถึงอีกคือ สายตากับการได้ยิน ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาการอ่านและความเข้าใจในการอ่านต่อไป

1.3 อารมณ์ มีความสำคัญต่อการอ่านมาก เพราะผู้อ่านจำเป็นต้องใช้สมาธิในการอ่าน จะได้เกิดความเข้าใจในการอ่าน ถ้าเด็กเกิดกังวลใจ ทุกข์ร้อน ฯลฯ จะเป็นการขัดขวางสมาธิในการอ่านมาก จนเป็นผลให้ประสบผลสำเร็จในการอ่านน้อยกว่าเด็กที่มีอารมณ์ดี หรือมีสภาพสุขภาพจิตดี

2. สภาพแวดล้อม เด็กจะอยู่ในสภาพแวดล้อม 2 แห่ง คือ

2.1 สภาพแวดล้อมที่บ้าน ครอบครัวที่สมาชิกให้ความสำคัญกับการอ่านมาก มีการส่งเสริมการอ่านและชอบอ่านหนังสือ เด็กก็จะรู้คุณค่าของการอ่านและอ่านได้ดีมีความเข้าใจในการอ่านดี เพราะได้พบเห็นและมีกิจกรรมการอ่านเป็นประจำ ส่วนเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ไม่เห็นความสำคัญของการอ่านและไม่ค่อยพูดคุยเกี่ยวกับการอ่านเลย เด็กก็จะไม่รักการอ่าน

2.2 สภาพแวดล้อมที่โรงเรียน โรงเรียนมีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กมากเพราะเด็กจะสนใจกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการอ่านให้เด็กอย่างสม่ำเสมอ ครูให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ตลอดจนให้ความสนใจใส่เด็ก ๆ จัดห้องเรียนให้น่าเรียน รวมทั้งบริการด้านห้องสมุด เด็กจะมีพัฒนาการในการอ่านดีเป็นไปตามลำดับขั้นและต่อเนื่องกัน ในทางตรงกันข้าม ถ้าสภาพแวดล้อมที่โรงเรียนไม่น่าเรียน ครูขาดความสนใจ ฯลฯ ก็จะทำให้พัฒนาการทางการอ่านของเด็กไม่ดีเท่าที่ควร

3. ลักษณะของวัสดุการอ่าน จะต้องไม่เป็นสิ่งปิดกั้นหรือเป็นกำแพงขวางในด้านของความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน นั่นคือ ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ไม่ใช่คำศัพท์ที่

แปลกประหลาด ควรเป็นคำศัพท์ที่ไม่ยากเกินความสามารถของเด็ก สำหรับหลักภาษาก็ควรใช้แต่
สิ่งที่คุ้นเคย ประโยคที่ไม่ยาวเกินไป และไม่สลับซับซ้อน

ด้วยเหตุนี้ การที่จะทำให้เด็กรักการอ่าน อ่านแล้วเพลิดเพลินเกิดความเข้าใจในระดับ
สื่อสารได้ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนจึงควรตระหนักถึงอิทธิพลต่าง ๆ ที่มีต่อการอ่านและความเข้าใจใน
การอ่านด้วย ทั้งนี้เพื่อการอ่านจะได้บรรลุผลดังที่ต้องการ (วลัยภรณ์ อาทิตย์เที่ยง, 2529:
ฉวีลักษณ์ บุษยะกาญจน, 2529)

ความสนใจในการอ่านของเด็ก

ความสนใจในการอ่านของเด็กแต่ละวัยจะแตกต่างกันไป และในแต่ละช่วงความสนใจ
นั้น บันลือ พฤกษ์วัน (2524) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กในวัยประถมศึกษาปีที่ 3-4 ไว้ดังนี้

1. ลักษณะแห่งวัย ช่วงความสนใจยาวนานขึ้นเป็น 30-40 นาที มีความสามารถที่จะ
อ่านตามลำพังได้ดีขึ้น และพอเข้าใจเรื่องราวที่เป็นนามธรรมเฉพาะเรื่องได้บ้าง มีความคล่องที่
จะใช้กล้ำมเนื้อดีขึ้นมาก สามารถที่จะใช้การสังเกตเปรียบเทียบได้ละเอียดยิ่งขึ้น เรียนรู้ที่จะ
ทำงานรวมกลุ่มกับผู้อื่นได้ดี รู้จักช่วยเหลือ แบ่งปัน ควรส่งเสริมการสร้างลักษณะนิสัยการทำงาน
การระดมต่าง ๆ รู้จักที่จะอาสางานและสามารถฝึกตนให้เป็นคนรับผิดชอบกิจการได้ขึ้น
2. ความสนใจและความต้องการ เด็กจะสนใจตนเองน้อยลง แต่เริ่มสนใจเพื่อนและ
สภาพแวดล้อมที่ห่างตัวมากขึ้น สนใจเรื่องราวและความเป็นมาของสถานที่ บุคคลได้มากขึ้น
ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการเล่น ทำงาน เอาใจเพื่อนมาก และเริ่มมีเพื่อนที่ถุกใจกัน ต้องการ
จะได้รับการส่งเสริมที่จะแสดงออกทางการเล่นเกม กีฬา และการประดิษฐ์คิดค้นต่าง ๆ และยัง
สนใจนิทาน เรื่องราวรวมทั้งเล่าสู่เพื่อนฟังได้ขึ้น
3. หนังสือที่ควรอ่าน และส่งเสริมการอ่านตามลำพัง ความสนใจในการอ่านเริ่มที่จะ

ขยายวงกว้างขึ้น สนใจอ่านนิทานสัปดาห์ นิตานค่ากลอนที่ให้คติสอนใจ แนวคิดในด้านการประพฤติกปฏิบัติ สนใจนิทานหรือเรื่องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสิ่งต่าง ๆ เช่น กระจายทางสั้น บุคคลสำคัญ ฯลฯ เรื่องราวชวนคิด เช่น สนุกกับตัวเลข กินดีโตเร็ว สนใจนิทานตลกขบขัน หรือ แสดงความกล้าหาญผจญภัยต่าง ๆ เรื่องสั้นจากวารสาร นิตยสาร

นอกจากนี้บันลือ ทฤกษ์วัน ยังได้กล่าวถึงช่วงความสนใจของเด็กในระดับประถมศึกษาปีที่ 3-4 ว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงในการอ่านเรื่องที่ยาวมากขึ้น เพราะมีสมาธิในการอ่านขึ้น เด็กที่สามารถผ่านในขั้นนี้ย่อมต้องการอ่าน ทั้งยังขยายวงการอ่านได้กว้างขึ้น หนังสือที่จะช่วยให้เด็กอ่านอย่างตั้งใจควรเป็นเรื่องยาว ดังต่อไปนี้

1. เรื่องที่ตลกขบขัน ทำให้เด็กเข้าใจการใช้ถ้อยคำแบบชวนขัน เรื่องราวของความผิดพลาด เลอะเลือน หลงลืม แปลก ๆ มักประกอบด้วยบทสนทนา
2. เรื่องที่เป็นจริง นิตานอิงประวัติศาสตร์ ประวัติบุคคลสำคัญ นักประดิษฐ์คิดสร้างที่มีชื่อเสียง ช่วยให้เด็กได้แนวคิด เป็นแบบอย่างหลายรูปแบบ เป็นการก่อตัวของความใฝ่ฝัน ความมุ่งหวังที่จะก้าวหน้าในชีวิตของเด็กเป็นอย่างดี
3. เรื่องชวนเพื่อน เทพนิยายแฝงคุณธรรม นิตานสนุก นิตานต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กสนใจ รู้จักเลือกเป็นตัวละคร รู้ว่าใครผิดใครถูก ใครชื่อใครดี จะเลือกแบบอย่างเป็นแนวปฏิบัติของตน ตลอดจนอาจใช้ฝึกประเมินตัวละครในเรื่องที่อ่านไปพร้อมกันด้วย

Huck และ Kuhn (1976) ได้ศึกษาความต้องการและความสนใจในการอ่านของเด็ก โดยพิจารณาจากลักษณะของเด็กตามทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 นั้น สรุปได้ดังนี้

ลักษณะของเด็ก	ความต้องการและความสนใจ
1. ช่วงความสนใจยาวขึ้น	1. รู้ว่าการอ่านเป็นความสนุกสนานและเป็นงานอดิเรก ต้องการอ่านหนังสือตามลำพัง

ลักษณะของเด็ก

2. มีความสามารถและสนใจหลายอย่าง เด็กหญิงและชายมีความสนใจต่างกันเมื่ออายุ 9 ขวบ เด็กจะแสดงออก, ทำกิจกรรมตามเพศของตน
3. เริ่มรวมกลุ่มกันตามเพศ รู้จักวิจารณ์ ค้นหา ความถูก ผิด
4. มีความสามารถในการให้ความร่วมมือและทำงานเป็นกลุ่ม
5. สนใจเรื่องราวที่ติดต่อกันเป็นชุด และชอบการสะสม
6. ชอบปัญหาและเรื่องลึกลับที่ท้าทาย ชอบสัญลักษณ์และคำมีความหมายแฝง
7. ความสามารถในการทำงานร่วมกันดีขึ้น ชอบเล่นกีฬาเป็นทีม
8. สนใจบุคคลอื่นมากขึ้น ลดความคิดความรู้สึกเกี่ยวกับตัวเองลง สนใจเรื่องในอดีต ชอบผจญภัย
9. ค้นคว้าหาความรู้เพื่อตอบคำถามที่ตนสนใจ
10. ชอบเรื่องสนุกสนานเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และการผจญภัยที่เพื่อน

ความต้องการและความสนใจ

2. ควรได้อ่านหนังสือที่ตรงกับความสนใจและความสามารถ ครูควรพิจารณาหนังสือเกี่ยวกับการแสดงออกที่ตรงตามลักษณะของเพศชายหรือเพศหญิง
3. ต้องการโอกาสที่จะวิจารณ์หรืออภิปรายถึงหนังสือที่อ่าน กลุ่มมีอิทธิพลต่อการเลือกอ่าน
4. ควรได้อ่านหนังสือที่อธิบายถึงการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม
5. ต้องการอ่านหนังสือให้ได้จำนวนมาก ชอบหนังสือที่เขียนเป็นชุด เริ่มสะสมหนังสือ
6. ชอบหนังสือที่เกี่ยวกับเกม นิทาน และเรื่องลึกลับ
7. สนใจหนังสือเกี่ยวกับกีฬา
8. สนใจหนังสือประวัติบุคคล ความเป็นอยู่ในอดีต ประชาชนชาติต่าง ๆ ชอบเรื่องที่ดำเนินอย่างรวดเร็วและน่าตื่นเต้น
9. ต้องการคำแนะนำในการค้นคว้าและการใช้ห้องสมุด และหนังสืออ้างอิง
10. ครูควรคิดถึงความสำคัญของหนังสือที่จะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด และก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน

ประเภทของหนังสือสำหรับเด็ก

ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดประเภทของหนังสือสำหรับเด็กจากผลงานของผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการหนังสือสำหรับเด็กหลาย ๆ ท่าน ประมวลได้ดังนี้

1. เรื่องที่เป็นจริง Huck และ khun (1976) ให้ความหมายว่า เป็นเรื่องที่ช่วยให้เข้าใจตนเอง เข้าใจธรรมชาติของการดำรงชีวิตและเข้าใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และยังเป็นแนวทางให้เด็กสร้างค่านิยมและแนวคิดของตนเอง เรื่องที่เป็นจริงอาจเป็นเรื่องต้นตอ ผจญภัย ตลกขบขัน จินตนาการหรือความรัก แต่สิ่งที่สำคัญที่จะชี้ลักษณะของหนังสือประเภทนี้คือ เรื่องของความเป็นจริง คือเรื่องราวทั้งหมดเป็นไปได้ หรืออาจเกิดขึ้นได้จริง ๆ เนื้อหาของหนังสือนี้อาจเป็นเรื่องชีวิตในครอบครัว เรื่องในชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป การแสดงความสามารถ วัฒนธรรม เรื่องของเด็กต่างชาติ การดำรงชีวิตในสังคม การปรับตัว การอยู่ในกลุ่ม และการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งจะอยู่ในลักษณะการเสนอเนื้อหาในแนวตลกขบขัน เรื่องเล่า ชีวิตประวัติบุคคล นวนิยายทางประวัติศาสตร์ และการผจญภัยต้นตอ ลึกลับ

2. เรื่องเพื่อฝัน เป็นเรื่องที่ใช้จินตนาการในการอ่าน เนื้อหาของเรื่องจะตรงข้ามกับความเป็นจริง เช่น สัตว์พูดได้ ของเล่นมีชีวิตจิตใจ คนมีกำลังมหาศาล จะมีการผูกเรื่องและสร้างตัวละครที่น่าเชื่อถือ เสนอแก่นเรื่องที่มหัศจรรย์และเขียนด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง เนื้อหาเรื่องนี้ได้แก่ โลกลึกลับหรือพิภพมหัศจรรย์ อาณาจักรในจินตนาการ เรื่องเพื่อฝันเกี่ยวกับสัตว์ ของเล่นและตุ๊กตาวิเศษ มนุษย์ทรงพลังและอำนาจ ภูตผีที่กลับใจทำดี และความมหัศจรรย์เกี่ยวกับเวลา

3. เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เป็นเรื่องที่ได้จะได้รับความเพลิดเพลินสนุกสนาน เรียนรู้ การแสดงความรักความเมตตา รู้จักสังเกตความเป็นอยู่ของสัตว์ ได้เห็นแนวทางที่จะเลี้ยงสัตว์ของตน แม้การสอนคุณธรรมโดยให้สัตว์เป็นตัวละคร เด็กก็จะสามารถเรียนรู้ได้

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหนังสือเด็กเกี่ยวกับเรื่องสัตว์ ผู้วิจัยได้แบ่งเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ออกเป็น 2 ประเภทคือ

3.1 เรื่องสัตว์ที่เป็นหนังสือวิทยาศาสตร์ คือเรื่องที่เขียนเป็นเชิงวิชาการ เล่าถึงธรรมชาติ ความเป็นอยู่ นิธิย รูปร่างของสัตว์ต่าง ๆ

3.2 นิยาย นิทาน เรื่องสั้นเกี่ยวกับสัตว์ แบ่งตามลักษณะการเขียนเรื่องได้เป็น 3 ลักษณะคือ เรื่องที่สัตว์มีความคิดเหมือนคน พูดได้ แสดงท่าทางคล้ายคน เช่น ลูกหมูสามตัว สัตว์ที่มีลักษณะเป็นสัตว์แต่พูดได้ เช่น ลูกเป็ดขี้เหร่ และเรื่องเล่าที่มีสัตว์เป็นตัวเอกของเรื่อง มักเป็นสัตว์เลี้ยง แต่พูดไม่ได้ เช่น ลูกสัตว์ หนูนิดกับสัตว์เลี้ยง

4. นิทานชาวบ้าน วิทยาน อินทรกำแหง (2520) แบ่งไว้ดังนี้

4.1 นิทานปรัมปรา เป็นเรื่องค่อนข้างยาวอย่างซับซ้อน ไม่สามารถกำหนดเวลาได้ว่าเกิดขึ้นเมื่อใด และมักกล่าวถึงผู้มีอิทธิฤทธิ์อำนาจ ตัวเอกเก่ง

4.2 นิทานท้องถิ่นสั้นกว่านิทานปรัมปรา เป็นเหตุการณ์เดิยและมีเรื่องของความเชื่อ ขนบประเพณี เช่น ทำไมเสื่อจึงมีลาย เป็นต้น

4.3 เทพนิยาย คือ นิทานที่มีเทวดา นางฟ้า เป็นตัวสำคัญ เช่น เมขลา

4.4 นิทานตลกขบขัน เป็นเรื่องสั้น ๆ ขบขันอย่างไม่น่าจะเป็นไปได้ อาจแสดงถึงความโง่หรือปัญญา ไหวพริบ การผจญภัย

4.5 นิทานเกี่ยวกับสัตว์คือสัตว์พูดได้ เช่นเรื่องยายกะตา กระต่ายกับเต่า ฯลฯ

5. สารคดีความรู้รอบตัว เป็นเรื่องมีสาระ และข้อเท็จจริง มุ่งเสนอสาระตามลำดับของเนื้อหาที่เหมาะสมและถูกต้องจนผู้อ่านเข้าใจความได้ เขียนด้วยภาษาสละสลวยเข้าใจได้ง่าย เนื้อหาอาจเป็นเรื่องที่เสนอความคิด เช่น เรื่องขนาด น้ำหนัก เวลา ชุมชน สารคดีประกอบภาพ การทดลอง การท่องเที่ยว เรื่องทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับบุคคลในอดีต รวมทั้งโบราณสถานและวัตถุ ศิลปะ สารคดีวิทยาศาสตร์ และหนังสือแนะนำกิจกรรม เช่น การพับกระดาษ ปลูกต้นไม้ การถ่ายภาพ เป็นต้น

จะเห็นว่า การแบ่งประเภทของหนังสือสำหรับเด็กนั้นต้องพิจารณาถึงความต้องการ

ความสนใจ และลักษณะของเด็กว่า เด็กระดับใดควรจัดหาหนังสือประเภทใดให้อ่านจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดในการอ่านและเข้าใจเรื่องระดับสื่อสารคดี อันเป็นผลให้เด็กมีพัฒนาการด้านการอ่านสูงขึ้นและก่อให้เกิดนิสัยรักการอ่านตามไปด้วย

การสอนอ่านในระดับประถมศึกษา

การอ่านจะเกิดความเข้าใจได้นั้นเป็นความสามารถของผู้อ่านที่จะต้องเข้าใจภาษาของผู้เขียน เพื่อจะตีความหมายของข้อความที่อ่านให้ตรงกับความหมายที่ผู้เขียนตั้งใจจะหมายถึง การที่จะอ่านสิ่งใดให้เข้าใจได้จึงขึ้นอยู่กับภูมิหลัง 2 ประการ คือ ด้านความคล่องในการใช้ภาษา และประสบการณ์ที่มีมาแต่ก่อนของผู้อ่าน (ศิริรัตน์ นิลละคุปต์, 2520) ดังนั้น ในการสอนอ่าน จึงควรมุ่งฝึกให้ผู้เรียนสามารถอ่านได้อย่างคล่องแคล่ว และเข้าใจความหมายได้ถูกต้องโดยลำพังตัวเอง จุดมุ่งหมายเช่นนี้จะบรรลุผลได้ก็ต่อเมื่อการสอนได้จัดแบ่งเป็นลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก

ทักษะความเข้าใจในการอ่านในชั้นประถมศึกษาที่ควรพัฒนานั้น ลักษณะในการอ่านจะต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ประการคือ

1. การรับรู้คำ รวมทั้งการอ่านออกเสียง อ่านในใจ และความเข้าใจถึงความหมายของคำ
2. การจับสาระสำคัญ รวมถึงความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างชัดเจนตลอดเรื่อง
3. การแสดงปฏิกิริยาต่อเรื่องที่อ่าน รวมถึงการประเมินผลความคิดของผู้เขียนด้วย
4. การซึมซับ เป็นการนำสิ่งที่อ่านมาหลอมไปกับความคิดเก่าของผู้อ่าน จะทำให้เกิดความคิดความเข้าใจที่กว้างขวางขึ้น หรือเกิดความคิดใหม่ขึ้น (บันลือ พฤกษ์วัน, 2529)

นิตยา ฤทธิโยธี (2518) ได้รวบรวมหลักการสอนอ่านไว้ ดังนี้

1. การเรียนอ่านเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน ขึ้นอยู่กับภาวะแวดล้อมของผู้เรียน
2. การเรียนอ่านเป็นกระบวนการเรียนของแต่ละบุคคล ครูควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการสอนอ่านด้วย

3. การสอนอ่านจะต้องคิดว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อความเจริญเติบโตของงานอย่างมีระเบียบแบบแผน
4. การสอนอ่านให้ถูกต้องเฉพาะเจาะจงนั้นต้องอาศัยการวิเคราะห์ หรือตรวจสอบ แยกแยะว่า เด็กคนไหนมีความต้องการมากน้อยเพียงใด ในด้านใดบ้าง และการวิเคราะห์ถึงข้อบกพร่องในการอ่านของเด็กจะได้ผลดีที่สุด ก็ต่อเมื่อนำไปใช้เป็นพื้นฐานหรือแนวทางการสอนให้เหมาะสมกับเด็ก
5. ในขณะที่เด็กขาดความสามารถในการอ่าน ไม่ควรคาดคั้นหรือบังคับให้เด็กพยายามอ่านหนังสือให้ได้
6. การอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องเก็บความหมาย สัญลักษณ์ซึ่งเขียนหรือพิมพ์ขึ้นมาเป็นถ้อยคำ
7. การใช้เทคนิคการสอน การปฏิบัติ การฝึกฝน อาจใช้ได้กับเด็กบางคนบางกลุ่ม แต่กับอีกบางพวกบางกลุ่มอาจจะไม่ได้ผล
8. การเรียนอ่านเป็นกระบวนการที่จะต้องพัฒนาให้ต่อเนื่องเป็นระยะยาวติดต่อกัน เป็นเวลาหลาย ๆ ปี กระบวนการเรียนอ่านในระยะแรกคือ เด็กจะต้องได้รับการเตรียมด้านความพร้อมในการเรียนอ่านทุกระดับชั้น ได้รับการแนะนำให้รู้จักสังเกตและเรียนรู้ค่าด้วยตนเอง
9. หากเด็กเกิดมีปัญหาทางอารมณ์ที่ไม่สามารถจะเรียนในชั้นเรียนขณะนั้นได้ ให้เด็กหยุดเรียนเสียระยะหนึ่งก่อน เมื่อหายหรือทุเลาแล้วจึงค่อยให้กลับมาเรียนใหม่
10. ครูควรระลึกว่า การสอนอ่านนั้นควรใช้วิธี "กันดีกว่าแก้" อย่าปล่อยให้เด็กมีปัญหาหรือข้อบกพร่องในการอ่าน หรือมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการอ่านมามากแล้วจึงค่อยแก้ จะทำให้เด็กท้อถอย ผิดหวัง และเกิดความคับข้องใจ

ฉวีวรรณ จึงเจริญ (2516) ได้รวบรวมวิธีการสอนอ่านแนวต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่ครูไว้ ดังต่อไปนี้

1. แนวการสอนอ่านโดยยึดหลักภาษาศาสตร์ (Linguistic Approach) คำนึงถึงหลักภาษาที่ว่า ภาษาคือเสียงพูด ภาษาเขียนต่างจากภาษาพูด องค์ประกอบของภาษาคือหน่วยเสียง หน่วยคำ หน่วยกลุ่มคำ กลุ่มคำอาจเป็นวลีหรือประโยค วิธีนี้เน้นให้เด็กสังเกตและค้นพบ แยกแยะหลักเกณฑ์ กฎเกณฑ์ของหน่วยเสียงได้เองมากกว่าการจำ
2. แนวการสอนอ่านโดยใช้ภาพประกอบ (Learning Through the Pictures) โดยใช้ภาพให้สัมพันธ์กับคำและประโยคเป็นการอธิบาย ช่วย让孩子เรียนง่าย เช่น ใช้บัตรคำที่มีทั้งภาพและคำ
3. แนวการสอนอ่านโดยยึดพัฒนาการของเด็ก (Child Development Method) ถือว่า การจัดกิจกรรมแบบ Responsive Approach เป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางการอ่านของเด็กและต้องทำควบคู่กับปัจจัยด้านสภาวะทางร่างกาย จิตใจ ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานแห่งความเจริญเติบโตและพัฒนาการในตัวเด็กกับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ก้าวไปสู่การพัฒนาการอ่าน
4. แนวการสอนโดยวิธีการพูด (Oral Language Method) การที่จะพูดได้ก็ต้องอาศัยการฟังเป็นส่วนช่วยส่งเสริมความคิดความฉลาด นับว่าเป็นวิธีสอนที่ประสบผลสำเร็จวิธีหนึ่งที่น่าไปสู่การเรียนภาษาอ่านและเขียนขั้นต่อไป
5. แนวการสอนโดยยึดหลักวิธีเทียบเสียงหรือสอนแจกลูก (Phonic Approach) ให้เด็กเปล่งเสียงสัมพันธ์กับภาพ ความหมายของศัพท์ โดยใช้อุปกรณ์และเกมเข้าช่วย วิธีนี้เริ่มต่อเมื่อเด็กรู้จักคำ อ่านคำมาแล้วระยะหนึ่ง เคยอ่านคำ เช่น กิน เมื่อพบ ยิน ดิน ก็จะใช้คำ กิน เป็นแนวเทียบเพื่ออ่านคำใหม่ด้วยตนเอง วิธีนี้ทำให้เด็กอ่านได้ด้วยตนเองและจำคำดีขึ้น
6. แนวการสอนอ่านโดยการสะกดคำ (Spelling Method) จะช่วยให้เด็กรู้จักและเข้าใจหลักเกณฑ์ของการเรียงลำดับอักษรภายในคำหนึ่งเพื่อให้สามารถอ่านออกเสียงคำต่าง ๆ ได้ชัดเจน ถูกต้องยิ่งขึ้น แล้วยังช่วยให้เด็กสามารถเขียนคำเหล่านั้นถูกต้องแม่นยำได้ด้วยตนเอง เช่น กิน สะกดคำเป็น กอ-อิ-นอ-กิน

7. แนวการสอนโดยยึดหลักความรู้สึกรักนึกคิดที่มีต่อตัวตน (Organic Approach) เริ่มสอนด้วยคำที่เด็กสนใจ เช่น พ่อแม่ เพราะคำเหล่านี้มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมของเด็ก
8. แนวการสอนโดยยึดพฤติกรรมโต้ตอบหรือสนองตอบสิ่งแวดล้อม (Responsive Environment Approach) คล้ายกับวิธี Organic Approach แต่ความสำคัญอยู่ที่การจัดกิจกรรมการสอนเพื่อสนองความต้องการของเด็ก ครูต้องใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนอ่านมาก
9. แนวการสอนอ่านโดยวิธีจัดอันดับการอ่านพื้นฐานจากง่ายไปสู่ยาก (Basal Reader) เป็นการรวบรวมวิธีสอนหลาย ๆ วิธีไว้ด้วยกัน คือ นำวิธีการเปรียบเทียบเสียงมาช่วยการเรียนเกี่ยวกับการเทียบเสียงสระในระยะเริ่มเรียน และนำแนววิธีอื่นมาใช้ร่วมกันเป็นการปูพื้นฐานทางการเรียนภาษาของเด็ก การสอนวิธีนี้เริ่มต้นด้วยคำที่มองเห็นจากภาพ (Sight Word) และมีคำศัพท์ที่อยู่ในวงจำกัดของแต่ละระดับชั้นเรียน

การสอนอ่านในระดับประถมศึกษามีความสำคัญมาก เพราะเป็นพื้นฐานของการเรียนทุกวิชา ทักษะการอ่านจึงจำเป็นต้องใช้ทั้งในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ เรื่อยไปจนถึงชั้นการศึกษาระดับสูง ครูควรเน้นสอนให้นักเรียนเกิดทักษะการอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจในระดับการสื่อสารโดยใช้วิธีการสอนอ่านต่าง ๆ ดังกล่าว รวมทั้งฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอให้เหมาะสม และสอดคล้องกับระดับความสามารถของนักเรียนในแต่ละชั้นเรียนและเหมาะสมกับเนื้อหา

การวัดและประเมินผลความเข้าใจในการอ่าน

ในการเรียนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์จำเป็นต้องอาศัยการวัดความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เพื่อสำรวจความก้าวหน้า จึงต้องมีเกณฑ์ในการวัดเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ระดับความเข้าใจในการอ่านก็จำเป็นต้องอาศัยเกณฑ์เข้ามาช่วยวัดระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าอยู่ในเกณฑ์ใด

Betts (อ้างถึงใน สุ่มงทา วิรุฒาณ, 2531) กล่าวถึง เกณฑ์ในการวัดระดับของ ความเข้าใจในการอ่าน โดยอาศัยผลจากการทดสอบไว้ ดังนี้

1. ระดับการอ่านอิสระ (Independent Level) นักเรียนส่วนมากเข้าใจใน เนื้อหาที่อ่าน และต้องได้คะแนนความเข้าใจ การตีความ ร้อยละ 80 ขึ้นไป
 2. ระดับการอ่านตามที่สอน (Instructional Level) นักเรียนอ่านเอง แต่ ครูอธิบายข้อความบางตอนให้ฟัง ได้คะแนนความเข้าใจ การตีความ ร้อยละ 75 ขึ้นไป
 3. ระดับการอ่านที่คับข้องใจ (Frustrational Level) นักเรียนอ่านเรื่อง หรือข้อความด้วยความยากลำบาก และได้คะแนนความเข้าใจ การตีความ ร้อยละ 50 หรือต่ำกว่า
- ส่วนการวัดผลการเรียนที่ใช้ปฏิบัติอยู่ในการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นไม่ได้แยกวัดเป็น ความสามารถในแต่ละด้าน แต่ได้มีเกณฑ์กำหนดระดับผลการเรียนไว้ 5 ระดับตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ (2533) ได้เพิ่มเติมคะแนนระดับผลการเรียนจากร้อยละ 40 เป็นร้อยละ 50 ดังนี้

คะแนน	ระดับผลการเรียน	อยู่ในระดับ
80 ขึ้นไป	4	ดีมาก
70 - 79	3	ดี
60 - 69	2	ปานกลาง
50 - 59	1	ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด
0 - 49	0	ต่ำกว่าเกณฑ์กำหนด

จะเห็นว่า เกณฑ์การวัดระดับความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนส่วนใหญ่จะมาจาก การใช้แบบทดสอบแล้วนำคะแนนที่ได้จากการสอบมาประเมิน เกณฑ์ที่ถือว่าเป็นระดับความเข้าใจ ในการอ่านที่น่าพอใจคือ ผู้อ่านสามารถเข้าใจข้อความที่อ่านได้ด้วยตนเองพอสมควร จะเป็นเกณฑ์ ร้อยละ 75

การวัดและประเมินผลความเข้าใจในการอ่านมีหลายวิธีหลายแบบ ครูผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาได้ ดังที่ Valette และ Disick (1972) ได้เสนอแนวในการประเมินผลความสามารถในการอ่านตามพฤติกรรมทางภาษาดังต่อไปนี้

ระดับที่ 1 ระดับทักษะกลไก (Mechanical Skills) นักเรียนสามารถบอกความแตกต่างและความเหมือนระหว่างตัวสะกดในภาษาได้ เช่น ชัดเส้นใต้ที่เขียนต่างจากคำอื่น บอกความแตกต่างของประโยค บอกความแตกต่างของรูปแบบการเขียน ซึ่งได้แก่ บทสนทนา โคลง กลอน จดหมาย บัตรเชิญ ฯลฯ

ระดับที่ 2 ระดับความรู้ (Knowledge) นักเรียนสามารถจำคำและประโยคที่เคยได้ยินหรือเคยอ่าน เช่น เลือกคำ เลือกประโยคที่ตรงกับเสียงที่ได้ยิน วงรอบคำที่มีเสียงสระที่ไม่เหมือนกับคำอื่น จับคู่คำที่มีเสียงสระเหมือนกัน และสามารถเข้าใจความหมายของเครื่องหมายวรรคตอน ความหมายของคำหรือกลุ่มคำ เช่น เลือกภาพที่มีความหมายตรงกับประโยคหรือที่มีความคิดเกี่ยวกับประโยค จับคู่อักษรย่อกับคำเต็ม ตอบคำถามเกี่ยวกับประโยคที่อ่านได้ เป็นต้น

ระดับที่ 3 ระดับการถ่ายโอน (Transfer) นักเรียนสามารถเข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่นำมาเขียนในประโยคใหม่ หรือข้อความที่คัดแปลงมาจากหนังสือเรียน เช่น เลือกคำเติมลงในประโยคและข้อความ เลือกคำที่มีความหมายเหมือน สามารถเข้าใจประโยคที่ใช้ศัพท์หรือโครงสร้างที่เรียนมาแล้ว แต่นำมาเขียนเรียบเรียงใหม่ เช่น ปฏิบัติตามคำสั่งหรือการอธิบายวิธีทำ เลือกคำหรือกลุ่มคำที่ตอบคำถามหรือแสดงความคิดต่อเนื่องจากประโยค และข้อความที่ได้กำหนดให้

ระดับที่ 4 ระดับการสื่อสาร (Communication) นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องเมื่ออ่านข้อความใหม่ ๆ เช่น ตอบคำถามสั้น ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เลือกคำตอบที่เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน พูดหรือเขียนสรุปสาระสำคัญ บอกความหมายหรือคำจำกัดความของคำ กลุ่มคำที่ชัดเจนได้ในข้อความที่อ่าน บอกแนวคิดที่ได้ คาดคะเนสิ่งที่ได้จากการอ่านเรื่องนั้น และแสดงความสามารถ

ในการอ่านอย่างคล่องแคล่ว ได้แก่ อ่านข้อความตามเวลาที่กำหนดให้แล้วขีดฆ่าข้อความหรือคำที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องออกให้หมด อ่านข้อความตามเวลาที่กำหนดให้แล้วตอบคำถาม

ระดับที่ 5 ระดับการวิเคราะห์วิจารณ์ (Criticism) นักเรียนสามารถวิเคราะห์ข้อความที่อ่าน โดยเลือกประโยคที่ตรงกับสภาพหรือสถานการณ์ ตอบคำถามเกี่ยวกับความคิดของผู้เขียน พุคหรือเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลในเรื่อง และสามารถประเมินผลข้อความที่อ่านเกี่ยวกับการใช้ภาษา วิธีการเรียบเรียงเค้าโครงเรื่อง การดึงดูความสนใจของผู้อ่านว่าสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายของผู้เขียนหรือไม่

การวัดความสามารถของนักเรียนโดยทั่วไปกระทำกัน 2 ด้าน คือ การวัดภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การวัดภาคทฤษฎีนั้นส่วนมากใช้แบบทดสอบแบบเขียนตอบ ยกเว้นนักเรียนที่อ่านหนังสือไม่ออกก็จะใช้แบบสัมภาษณ์ ดังที่ อารมภ์ เพชรชื่น (2527) ได้แบ่งวิธีการทดสอบไว้ได้ 2 ชนิดด้วยกันคือ

1. แบบให้เลือกคำตอบถูก มีแบบต่าง ๆ ได้แก่

1.1 แบบถูก-ผิด จะให้ผู้สอบเลือกเพียงทางใดทางหนึ่งว่า ถูก หรือ ผิด และสามารถที่จะออกข้อสอบได้รวดเร็ว แต่มีข้อเสียว่า โอกาสที่ผู้สอบจะเดาถูกมีถึง 50%

1.2 แบบเลือกตอบ ประกอบด้วยส่วนที่เป็นตัวคำถามหรือปัญหา และส่วนที่เป็นคำตอบหลาย ๆ คำตอบให้เลือก เรียกว่า ตัวเลือก ตัวเลือกที่เป็นคำตอบผิดเรียกว่า ตัวลวง อาจมีได้ตั้งแต่ 3-5 ตัวเลือก สำหรับข้อสอบนักเรียน ป.1-2 ใช้เพียง 3 ตัวเลือกก็เพียงพอแล้ว ส่วนในระดับสูงขึ้นไป อาจใช้ 4 หรือ 5 ตัวเลือก แต่ส่วนมากนิยมใช้ 4 ตัวเลือก โดยหลักการแล้วการมีตัวเลือกมาก โอกาสที่จะเดาคำตอบได้ถูกก็ยิ่งน้อย

1.3 แบบจับคู่ ประกอบด้วยส่วนที่เป็นชุดของข้อความคำถาม และส่วนที่เป็นของข้อความตอบ ซึ่งจะสัมพันธ์กัน ชุดของคำตอบจะมีจำนวนมากกว่าชุดคำถาม ทั้งนี้เพื่อให้ระดับของการเลือกยากขึ้นและคำตอบใดที่ถูกเลือกไปจับคู่กับคำถามแล้วก็ไม่มักจะไม่ใช้กับคู่อื่นอีก

2. แบบให้เขียนบรรยาย แบ่งออกได้ดังนี้

2.1 แบบเติมคำหรือข้อความ ซึ่งเป็นข้อความที่ไม่สมบูรณ์ ผู้ตอบต้องเขียนเติมให้สอดคล้องกับข้อความที่ระบุไว้ให้ถูกต้องตามหลักวิชา จะเติมคำสั้นหรือยาวเพียงใดให้อยู่ในดุลพินิจของผู้ตอบ การให้คะแนนจึงลำบากไม่น้อย ถ้าคำถามไม่รัดกุมคิดได้หลายแง่มุม ผู้ตอบอาจตอบคลาดเคลื่อนจากเป้าหมายที่วางเอาไว้ก็ได้

2.2 แบบบรรยายหรือความเรียง ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์อย่างอิสระเสรี อันเป็นการแสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้ตอบ

พอจะกล่าวได้ว่า ในการวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่านจะทำได้ 2 ด้าน คือ การวัดภาคทฤษฎี และการวัดภาคปฏิบัติ ซึ่งที่ใช้กันส่วนมากจะเป็นการวัดภาคทฤษฎี โดยใช้แบบทดสอบหลาย ๆ ชนิดประกอบกัน ได้แก่ แบบเลือกตอบ แบบจับคู่ แบบถูก-ผิด แบบเติมคำ และในแต่ละชนิดผู้วัดควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและระดับความสามารถของผู้เรียน

ความหมายของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและกิจกรรมคัดสรร

ในการเรียนการสอนนั้นจำเป็นต้องมีกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้กระทำร่วมกัน ซึ่งเป็นหน้าที่ที่สำคัญของครูผู้สอนที่ควรจัดให้เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนสูงขึ้น คำว่ากิจกรรมจึงมีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการ

กิจกรรมคือ การกระทำใด ๆ ที่ครูและนักเรียนจัดทำขึ้นภายในชั่วโมงที่เรียน เพื่อให้การสอนสนุกสนานและง่ายต่อความเข้าใจในบทเรียน ทำให้การเรียนการสอนอ่านมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนเพิ่มขึ้น (Riden, 1959)

ส่วนจรินทร์ ธานีรัตน์ (2517) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมไว้ว่า กิจกรรม หมายถึง สภาพการเรียนรู้ใด ๆ ที่เด็กได้กระทำด้วยความเต็มใจทั้งทางสมองและทางกายเพื่อเป็นการสนองความต้องการของผู้กระทำให้บรรลุจุดหมาย

นอกจากนี้ วิเศษ บรรจง (2516) กล่าวว่า กิจกรรม คือ การให้นักเรียนได้กระทำสิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา เช่น ได้พูด ได้ถาม ได้อภิปราย ค้นคว้า เล่านิทาน แสดงละคร วาดภาพ ทัศนอาจร ฯลฯ ได้สนุกสนานรื่นเริง

ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า กิจกรรม ก็คือ สภาพการเรียนรู้ที่เด็กได้ใช้ร่างกายและสมองเพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้ เช่น การค้นคว้า อภิปราย เล่านิทาน ฯลฯ ทำให้เด็กได้รับความรู้ ความสนุกสนาน และกิจกรรมส่งเสริมการอ่านก็จะหมายถึง สภาพการเรียนรู้ที่เด็กใช้ทั้งร่างกายและสมองในการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน เช่น การอ่านนิทาน การเล่านิทาน การได้แสดงละคร เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการในการอ่านทั้งในด้านความเข้าใจในการอ่าน ในระดับการสื่อสารและมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน

ประเภทของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านนั้นมีหลายประเภท ครูสามารถนำมาใช้จัดการเรียนการสอนได้ตามความเหมาะสม ดังที่ กิติยวดี บุญเชื้อ (2520) ได้แบ่งกิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่านภาษาไทยออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. กิจกรรมประกอบการสอน เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนต้องจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างสนุกสนานและเกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด
2. กิจกรรมเสริมบทเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนควรจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อเสริมบทเรียนแต่ละเรื่องให้ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. กิจกรรมอิสระ เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนน่าจะจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีพัฒนาการและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนให้มากที่สุด

กิจกรรมที่ครูส่วนมากมักจะจัดให้แก่เด็กเป็นปกติอยู่แล้ว ได้แก่ กิจกรรมประกอบการสอน และกิจกรรมเสริมบทเรียน แต่กิจกรรมอิสระนั้นส่วนใหญ่ครูมุ่งไปที่กิจกรรมด้านอื่น เช่น คนตรี กีฬา

ทั้ง ๆ ที่เราน่าจะสนใจใช้เวลาด้านการพัฒนาการอ่านของเด็กบ้าง เพราะเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งตามปกติ การสอนในบทเรียนอย่างเดิวนั้นไม่เพียงพอ ควรมีการสอนเสริมเพื่อฝึกทักษะการอ่านให้แม่นยำขึ้น และการสอนควรใช้วิธีการหลาย ๆ วิธีเพื่อความเหมาะสมกับวัยของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ สุวีริภรณ์ พิพัฒน์ธิตกร (2523) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมทักษะในการอ่านจะประสบผลสำเร็จได้ต้องมีการฝึกฝนการอ่านให้มากขึ้น

ประโยชน์ของกิจกรรม

ในการจัดกิจกรรมการสอนอ่านนั้น ครูควรคำนึงถึงประโยชน์ของกิจกรรมที่นำมาใช้ให้มากที่สุด ดังที่ อัจฉรา ชีวพันธ์ (2526) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมไว้ในกิจกรรม "การเล่น" ประกอบการสอนภาษาไทย ซึ่งมีสาระสำคัญและคุณประโยชน์ ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดพัฒนาการด้านความคิดให้กับนักเรียน
2. ช่วยส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาทางการฟัง พูด อ่าน และเขียน
3. ช่วยในการฝึกทักษะทางภาษาและทบทวนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ
4. ช่วยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความสามารถที่มีอยู่
5. ช่วยประเมินผลการเรียนการสอน
6. ช่วยให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินและผ่อนคลายความตึงเครียดในการเรียน
7. ช่วยจูงใจและเร้าความสนใจของนักเรียน
8. ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามัคคี รู้จักการเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกัน
9. ช่วยให้ครูได้เห็นพฤติกรรมของเด็กได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
10. ใช้เป็นกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน เสริมบทเรียน และสรุปบทเรียน

หลักการส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสาร

การแนะนำและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้เกิดความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารเป็นหน้าที่ที่สำคัญของครูภาษาไทยที่จะจัดขึ้นเพื่อชักจูงและส่งเสริมให้นักเรียนมีในตัวเอง รู้จักวิธีที่จะอ่าน วิธีเลือกใช้หนังสือ วิธีสร้างวิจารณ์ในการอ่าน อ่านเป็นและก่อให้เกิดนิสัยรักการอ่าน

บันลือ พฤชชะวัน (2529) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีส่งเสริมการอ่านเป็นหัวใจสำคัญของครู เพราะความรับผิดชอบในหน้าที่ของครูเกี่ยวกับการสอนอ่านนั้นหาได้สิ้นสุดลงที่การสอนให้เด็กอ่านหนังสือได้เท่านั้นไม่ หน้าที่อีกส่วนหนึ่งนั่นคือ การส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือตามลำพังเองได้เป็น การเสริมทักษะทางภาษา ความสนใจ และนิสัยรักการอ่าน การส่งเสริมความสนใจเบื้องต้นอาจทำได้โดยยึดหลักและวิธีการดังนี้

1. ความสามารถในการอ่าน กล่าวได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญของผู้เรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการฝึก การสอนที่ดีก็จะมีพื้นฐานในการอ่านสูงกว่าเด็กที่ได้รับการสอนการฝึกที่ไม่ถูกวิธี ฉะนั้นแนวคิดที่ส่งเสริมการอ่านหรือปลูกฝังนิสัยให้รักการอ่านนั้น จึงขึ้นอยู่กับความสามารถของเด็กที่เกิดจากวิธีสอนของครูเช่นกัน ซึ่งบันลือ พฤชชะวัน ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

- 1.1 ครูควรใช้วิธีการหลาย ๆ แบบ ไม่ใช้การสอนแบบเดียว วิธีเดียว
- 1.2 ครูควรมีการเสริมกำลังใจเมื่อเด็กประสบความสำเร็จในการอ่าน
- 1.3 ครูควรเน้นให้ผู้เรียนมองเห็นหรือได้รับประโยชน์จากการอ่าน
- 1.4 ครูควรเลือกหนังสือที่มีลักษณะตรงกับความสนใจของเด็ก เช่นหนังสือที่มีค่า

คล่องจองง่าย ๆ เป็นต้น

2. ครูผู้สอนควรวางแนวคิดจัดที่สำหรับอ่านหนังสือและส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน ซึ่งอาจทำได้ ดังนี้

- 2.1 จัดหาหนังสือที่ดีและเหมาะสมกับเด็กให้มากพอ

2.2 หากที่หรือมุมหนังสือให้อ่าน หยิบง่าย ไม่วางระเบียบที่เข้มงวดเกินไป หรือเมื่อเด็กทำงานเสร็จมีเวลาก็หยิบอ่านได้

2.3 ช่วยชี้ชวน ชักนำไปให้อ่าน โดยวิธีแสดงหนังสือใหม่ที่ น่าสนใจ หรือเล่าเรื่อง บางตอนที่ ดี ๆ สนุก ๆ ล่อใจให้เด็กหาอ่านเอง

2.4 กำหนดหรือมอบหมายงานประเภทต้องอ่าน ต้องค้นคว้าบ้าง เช่น ให้นำนิทานมาแล้ว ย่อเรื่องคิดป้ายนิเทศ เป็นต้น

2.5 ประสานงานกับผู้ปกครองทางบ้านเกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่าน แนะนำให้ผู้ปกครองหาหนังสือให้เด็ก ให้เวลาเด็กในการอ่านบ้าง หรือคอยให้ความสนใจ

3. บทบาทของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจในระดับการสื่อสาร ทำได้ดังนี้

3.1 จัดประกวดการอ่านในลักษณะต่าง ๆ เช่น การอ่านทำนองเสนาะร้อยกรอง อ่านร้อยแก้ว แข่งขันเล่านิทาน การอ่านเร็วและอื่น ๆ

3.2 จัดทำโครงการที่จะจัดหาหนังสือสำหรับเด็ก อาจได้จากการซื้อ หรือขอบริจาคมาก็ได้

3.3 พยายามผลิตหนังสือแบบง่าย ๆ โดยวิธีการโรเนียว เย็บเล่ม หรือด้วยวิธีแลกเปลี่ยนระหว่างโรงเรียนเท่าที่สามารถจะทำได้

3.4 ควรรวมกลุ่มจัดแสดงหนังสือสำหรับเด็ก จัดแสดงผลงาน หรือจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับหนังสือและผลงานของเด็ก

3.5 ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสดูงานในการปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดห้องสมุดและอื่น ๆ

3.6 ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนจัดทำข่าวเหตุการณ์ สรุปข่าวประจำสัปดาห์ที่รวบรวมจากหนังสือพิมพ์ สื่อมวลชนและประกาศ หรือจัดป้ายไว้อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

3.7 ติดต่อกับผู้ปกครอง และกรรมการศึกษาเกี่ยวกับการจัดหาหนังสือดี ๆ มาไว้สำหรับเด็กบ้างถ้าทำได้

3.8 ประสานงานกับห้องสมุดประชาชน เพื่อหมุนเวียนหนังสือมาสู่โรงเรียนเป็นรายสัปดาห์ หรือรายเดือนก็ได้

ส่วนสันทัด อินทริกันนท์ และคณะ (2522) ได้แนะนำวิธีการง่าย ๆ ในการเข้าใจให้เด็กอ่านหนังสือเพื่อส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

1. การเล่านิทานให้เด็กฟัง เด็ก ๆ ชอบฟังนิทานกันทุกคน เมื่อฟังนิทานแล้วหากไม่จับก็อยากติดตามเรื่อง ครูก็แนะนำให้อ่านต่อเอง
2. เล่าเรื่องในหนังสือให้เด็กฟัง ซึ่งเป็นเรื่องที่เด็กสนใจ เช่น เรื่องมนุษย์หิน หรือสัตว์ประหลาด ถ้าเด็กสนใจจะสามารถไปหาอ่านเพิ่มเติมได้
3. ให้เด็กดูหนังสือภาพ เด็กทุกคนชอบดูภาพ ฉะนั้นการให้เด็กดูภาพจากหนังสือจะช่วยทำให้เด็กมีความสนใจในหนังสือมากขึ้น มีความต้องการที่จะอ่านมากขึ้น
4. แนะนำหนังสือแก่เด็ก ทั้งนี้โดยครูนำหนังสือมาอภิปรายกันในห้อง พูดถึงสิ่งที่น่าสนใจสิ่งที่ควรรู้อื่น ๆ เช่นนี้จะทำให้เด็กรู้สึกอยากอ่านหนังสือเล่มนั้น ๆ เพิ่มขึ้น
5. ให้เด็กได้ฟังวิทยุ ชมรายการจากโทรทัศน์ หรือดูภาพยนตร์ในรายการบางรายการที่มีเรื่องราวพาเด็กฟังถึงเรื่องในหนังสือ เมื่อเด็กได้ฟังหรือได้ชมรายการนั้น ๆ แล้วอยากทราบถึงรายละเอียดก็จะหาหนังสือมาอ่านด้วยตนเอง

จากการค้นคว้าข้างต้นพอสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูควรจัดให้กับนักเรียนด้วยจุดมุ่งหมายทั้งเพื่อความสนุกสนาน สร้างทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน และเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอ่าน กิจกรรมดังกล่าวนี้ครูสามารถจัดได้หลายวิธีหลายรูปแบบ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและช่วย

ให้อ่าน การใช้ชีวิตที่สอนและอุปกรณ์การสอนที่น่าสนใจสำหรับเด็ก และการสนับสนุนให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจในระดับการสื่อสารแก่เด็ก จะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์หรือกิจกรรมที่พึงพอใจเกี่ยวกับการอ่าน ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึที่ดีและการแสดงออกที่ดีต่อการอ่านด้วย

กิจกรรมคิดสรรที่ส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสาร

เนื่องจากกิจกรรมการอ่านมีมากมาย บางครั้งครูตัดสินใจไม่ได้ว่าจะคิดสรรเอา กิจกรรมใดมาใช้ประกอบการสอน Omaggio (1981) ได้เสนอแนะแนวทางแก่ครูในการคิดสรรว่า กิจกรรมใดมีประโยชน์หรือไม่ โดยถือเกณฑ์ดังนี้

1. กิจกรรมที่จะนำมาใช้ในการสอนอ่านนั้น ต้องเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สื่อสาร มีการใช้ภาษาได้จริง และเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะใกล้เคียงสถานการณ์จริง ๆ ในชีวิตประจำวัน
2. กิจกรรมนั้นจะเป็นกิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมคู่ก็ได้ แต่ควรได้ให้ผู้ทำกิจกรรมได้แสดงออกทางการใช้ภาษาร่วมกับกลุ่มหรือคู่ของตนให้มากที่สุด เพื่อฝึกให้นักเรียนได้ใช้ภาษาและเข้าใจเนื้อเรื่องร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่มของตน
3. กิจกรรมที่ครูคิดสรรมาควรเป็นกิจกรรมเหมาะสมกับวัย และระดับชั้นของผู้เรียน กิจกรรมต้องน่าสนใจและท้าทายความสามารถของผู้เรียน กล่าวคือ ไม่ยาก หรือง่ายจนเกินไปจนก่อให้เกิดความน่าเบื่อหน่าย
4. ครูควรคำนึงว่า กิจกรรมที่คิดสรรมาประกอบการสอนอ่านควรเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านสูงกว่าระดับการอ่านขั้นพื้นฐาน ไม่เน้นเฉพาะด้านความรู้ในระดับความจำ แต่ควรเป็นการกระตุ้นให้รู้จักตีความ แปลความ และคิดแก้ปัญหาได้ด้วย

กิจกรรมคิดสรรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่านที่ช่วยให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมหลาย

รูปแบบ ทำให้ให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านในระดับการสื่อสารพร้อมกับเกิดความสนุกสนานในการกระทำกิจกรรมควบคู่กันไปด้วย กิจกรรมคิดสรรต่อไปให้ผู้วิจัยได้คิดสรรมาจากนักการศึกษา ซึ่งเสนอรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ ดังนี้

กิจกรรมการเรียงภาพการ์ตูนประกอบเรื่อง

การใช้การ์ตูนมาประกอบการสอนนั้นเป็นสิ่งที่สร้างความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะการ์ตูนเป็นภาพวาดที่เป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของบุคคล แนวความคิด เหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้คนได้เข้าใจถึงความคิด เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่อ่านได้ชัดเจน ทั้งนี้ยังทำให้เกิดความรู้สึกขบขันอีกด้วย ความสะดุดตาของการ์ตูนทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น ไม่เบื่อง่าย ดังนั้นถ้าจะเขียนข้อความบางอย่างให้เด็กอ่านควรจะเปลี่ยนเป็นการวาดภาพการ์ตูน เด็กจะสนใจและเข้าใจได้ดีกว่า (Kinder, 1959) การ์ตูนจึงมีประโยชน์ในการเรียนการสอนมาก

วิธีปฏิบัติในกิจกรรมการเรียงภาพการ์ตูนประกอบเรื่อง มีดังนี้

1. ครูให้ทำเป็นกิจกรรมกลุ่มหรือเดี่ยวก็ได้ ถ้าเป็นกลุ่มไม่ควรเกินกลุ่มละ 5 คน
2. ครูแจกภาพการ์ตูนเกี่ยวกับเนื้อเรื่องให้แต่ละกลุ่มหรือแต่ละคน ปรึกษาและทำความเข้าใจกันเอง เรียบเรียงขั้นตอนของเรื่องโดยใช้ภาพการ์ตูนเป็นสื่อ
3. นักเรียนส่งตัวแทนของกลุ่มออกมาเล่าเรื่องโดยใช้ภาพการ์ตูนประกอบในขณะที่เล่าเรื่องด้วย เสร็จแล้วครูอาจกระตุ้นด้วยคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องให้นักเรียนร่วมกันตอบ หรือแสดงความคิดเห็น
4. ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องตามขั้นตอน โดยใช้ภาพการ์ตูนเป็นแนว เพื่อไม่ให้ นักเรียนเข้าใจเรื่องผิดพลาด

กิจกรรมการอ่านแบบล่าคำตอบ

การอ่านแบบล่าคำตอบเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่านเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจใน

การอ่านในระดับการสื่อสารตรงกัน กิจกรรมการอ่านแบบล่าคำตอบนี้ นักเรียนจะได้รับคำถาม จากครู แล้วค้นหาคำตอบจากเนื้อเรื่องที่อ่าน แล้วจึงให้คำเฉลยเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง โดยอาจจะ ใช้สื่อการเรียนประเภทบัตรคำ บัตรภาพ กล้องการเขียน หรืออาจจะเป็นบทเรียนสำเร็จรูปก็ได้ (ประพนธ์ เจริญกุล, 2521) การอ่านแบบล่าคำตอบเป็นการจับสาระสำคัญอย่างมีระบบระเบียบ ครูอาจช่วยแนะนำแหล่งในการหาคำตอบให้นักเรียนได้บ้าง และอาจจะช่วยสรุปบทเรียนได้อีกใน ตอนท้ายถ้านักเรียนยังไม่เข้าใจในบทเรียนนั้น ๆ

เสถียร สมิตถภาพศ์ (2521) กล่าวว่า การเรียนแบบล่าคำตอบเป็นการเรียนที่ให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง การถามและการค้นหาคำตอบเป็นไปอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ตามลักษณะเนื้อหาวิชาที่ถามและตอบนั้น ๆ

ส่วนประกอบที่สำคัญของการอ่านแบบล่าคำตอบก็คือ ปัญหาหรือคำถาม ซึ่งเป็นตัวที่จะ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมอันนำไปสู่การเรียนรู้

ในการเรียนแบบล่าคำตอบ มีลำดับขั้นตอนในการเรียน ดังนี้

1. ครูนำปัญหาแจกให้นักเรียนและแนะนำวิธีการเรียนให้กับนักเรียน
2. นักเรียนค้นหาคำตอบ โดยดูจากคำแนะนำที่ครูแจกให้ อาจจะทำคนเดียวหรือทำ เป็นกลุ่มก็ได้

3. นักเรียนตอบคำถามตามลำดับก่อนหลัง

4. เมื่อตอบเสร็จครบถ้วนแล้วก็ตรวจคำตอบได้จากเฉลยที่ครูแจกให้ หรือครูบอกให้

ตรวจด้วยปากเปล่า

5. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อเรื่องเป็นการทบทวนอีกครั้งหนึ่ง

การอ่านแบบล่าคำตอบเป็นกิจกรรมการอ่านที่ให้ประโยชน์ในการฝึกให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง จึงมีข้อดีหลายประการ ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักแหล่งในการค้นคว้าหาความรู้มากขึ้น

2. ช่วยให้นักเรียนรู้จักวิธีและแนวทางในการคิดค้นคำตอบมากขึ้น
3. ช่วยให้นักเรียนได้ตรวจคำตอบด้วยตนเอง ทำให้เป็นการเสริมพลังในการเรียนรู้ในตัวของผู้เรียนมากขึ้น
4. ช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและได้ฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น
5. เมื่อนักเรียนทุกคนได้ฝึกกระทำด้วยตนเอง ทำให้เกิดการรับรู้ขึ้นกับตนเองโดยตรง
6. ช่วยให้นักเรียนมีอิสระภาพในการเรียน เพราะนักเรียนได้เป็นผู้กระทำเอง
7. การเรียนแบบล่าคำตอบใช้ได้กับผู้เรียนไม่จำกัดจำนวน

กิจกรรมเกมต่อภาพ

เกม เป็นโครงสร้างของกิจกรรม ซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์ในการเล่น อาจมีผู้เล่น 2 คน หรือมากกว่า 2 คน เล่นเพื่อบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งการนำเกมมาใช้ในการเรียนการสอน อาจทำได้หลายวิธีคือ (1) เป็นวิธีการสอน (2) นำเข้าสู่บทเรียน (3) เป็นอุปกรณ์ประกอบการเรียน และ (4) เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเล่นในเวลาว่างเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ (Reese, 1977)

ทีศนา แชมมณี (2522) กล่าวว่า เกมเป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้สอนได้ดี โดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้น ผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งในอันที่จะให้มีผลออกมาในรูปแบบแพ้-ชนะ วิธีการแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน

เกมหรือการเล่น เป็นสถานการณ์ในการสอนอย่างหนึ่งที่กำหนดกติกาการเล่น กำหนดกระบวนการเล่น เพื่อให้ผู้เล่นได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ มีความสนุกสนาน และในขณะที่เล่นก็นำเอาแง่คิดหรือความเห็นจากการเล่น นำไปวิเคราะห์วิจารณ์ในชั้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ต่อการเรียน เกมจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง ช่วยให้ผู้สอนได้ทราบพฤติกรรมของผู้เรียน (ประภากร โล่ห์ทองคำ, 2525)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เกม หมายถึง กิจกรรมการแข่งขันอย่างหนึ่งที่มีกฎเกณฑ์กติกาชัดเจน เป็นการแข่งขันที่มีการแพ้-ชนะ ทำให้ผู้เล่นเกิดความสนุกสนาน และพัฒนาบุคลิกภาพด้วย

การใช้เกมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดนั้น ผู้สอนต้องเข้าใจหลักการและรายละเอียดในการเล่นเกมนั้น ดังนี้

1. กติกา เป็นส่วนสำคัญมากเพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ โดยไม่พะวงอยู่กับสิ่งที่ไม่ตรงกับประเด็นที่ต้องการ
2. วิธีการ คือ พฤติกรรมของผู้เรียนที่มีผลต่อวิธีการและบรรยากาศในการเล่นเกมนั้น ซึ่งจะทำให้เกมนั้นบรรลุจุดมุ่งหมาย
3. ขอบข่ายของการเล่น ควรมีกำหนดขอบข่ายที่แน่นอน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเกมที่จะเล่น
4. จุดมุ่งหมายของเกม เป็นจุดสำคัญที่ผู้เล่นทุกคนจะต้องพยายามต่อสู้ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ (ทิสนา แชนมณี, 2522)

เกมทุกชนิดมีกติกา การจัดเกมจะไม่ประสบผลสำเร็จถ้าความสนใจของเด็กมีระยะสั้นเกินไป ในการนำเกมมาใช้ประกอบการสอนครูควรคำนึงถึงความมุ่งหมายในการสอน อายุ และวุฒิภาวะของนักเรียนในชั้น ระดับความสามารถและความพอใจของนักเรียนในชั้น ตลอดจนควรทราบว่าเกมนั้นอาจปรับปรุงให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาวะแวดล้อมได้ (เทพวาลี (สมะพันธุ์) หอมสนิท, 2522)

สุจินต์ เลียงจรรยารัตน์ (2521) ได้กล่าวถึงข้อควรคำนึงถึงในการใช้เกมประกอบการสอนของออนไลน์มีสั ๖ ข้อ ดังนี้

1. ควรเลือกเกมอย่างระมัดระวัง ให้เหมาะสมกับความสนใจ ตามวัย และเพศของผู้เรียน ตลอดจนสภาพแวดล้อมในขณะที่เล่น

2. ควรเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นของเกมไว้ล่วงหน้า
3. กติกาและกฎเกณฑ์ของการเล่นควรชัดเจน ง่ายและกระชับรัด
4. ควรมีการอธิบายหรือสาธิตเพิ่มเติม ถ้านักเรียนต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม
5. ขณะเริ่มเล่นครูควรให้คำแนะนำแก่เด็กน้อยที่สุด
6. ควรใช้เกมในขณะที่นักเรียนมีความสนใจในเกมนั้น ๆ

จากข้อเสนอแนะดังกล่าว สรุปได้ว่า ในการพิจารณาเลือกเกมมาประกอบการสอนนั้น ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับอายุ ภูมิภาค ตลอดจนความสนใจของนักเรียน ทั้งนี้ในการที่ครูจะให้ นักเรียนเล่นเกมแต่ละครั้ง ก็ควรตั้งวัตถุประสงค์ที่แน่นอนไว้ด้วย

กิจกรรมเกมต่อภาพ

Littlewood (1981 อ้างถึงใน ประทีป แจ่มจิตต์, 2528) มีความเห็นว่ากิจกรรม เกมต่อภาพเป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ดีมาก เพราะทำให้นักเรียนได้ทำงานกลุ่ม และฝึกให้เป็น ผู้ที่รู้จักรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาได้จริงถ้าหากได้รับการช่วยเหลือและแนะนำ จากครูอย่างเหมาะสม จะทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการอ่านด้านความเข้าใจในระดับสื่อสาร ตีความ วิเคราะห์วิจารณ์ และแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี

กิจกรรมเกมต่อภาพ มีวิธีการเล่น ดังนี้

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 4-5 กลุ่ม แต่ละกลุ่มควรมีสมาชิกประมาณ 4-5 คน
2. ครูแจกบทสนทนาของตัวละครในเนื้อเรื่อง หรือข้อความสำคัญ ซึ่งสัมพันธ์กับเนื้อหา ที่นักเรียนแต่ละกลุ่มได้รับแจก ซึ่งจะสลับลำดับขั้นตอนแตกต่างกัน นักเรียนแต่ละกลุ่มปรึกษากันและ ค่อยข้อความให้สัมพันธ์กัน คิดวิเคราะห์เชื่อมโยงตามแนวเรื่องที่เรียนมา
3. นักเรียนปรึกษาและสรุปผลที่เป็นมติของกลุ่มว่า ข้อความในบทสนทนาว่าหมายถึง ใคร เกี่ยวข้องกับข้อความใด ให้เหตุผลสนับสนุนได้ว่าทำไมจึงคิดเช่นนั้น

ในการทำกิจกรรมเกมต่อภาพนี้ ครูอาจดัดแปลงโดยเปลี่ยนจากบทสนทนาของตัวละครในเรื่องเป็นข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครในเรื่องก็ได้ หรือถ้าใช้กับนักเรียนระดับสูงขึ้นก็ดัดแปลงให้เป็นข้อมูลที่ซับซ้อนขึ้น เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ แยกแยะ และเชื่อมโยงข้อมูลได้ ผูกให้มีการแก้ปัญหาเป็น ควบคู่กับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นพร้อมกับความสนุกสนานในการทำกิจกรรม

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมคัดสรรที่ส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารที่นำมาสอนให้เด็กได้มีพัฒนาการด้านการอ่านสูงขึ้นนั้นควรจะเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกกระทำด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ รู้จักแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหาได้จริง และเป็นกิจกรรมที่ให้เด็กได้สนุกสนานควบคู่กันไป เด็กจะได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการอ่านเพื่อความเข้าใจในระดับสื่อสารมากขึ้น ก็ย่อมทำให้มีผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารสูงขึ้นเมื่อได้รับการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ

ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนเป็นทักษะที่สำคัญซึ่งต่อความสำเร็จในการเรียน เพราะถ้านักเรียนไม่มีความสามารถหรือความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารในเรื่องราวที่ตนอ่านก็จะทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียน เกิดความเบื่อหน่ายและท้อถอย ไม่อยากเรียนอีกต่อไป จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนในการปูพื้นฐานการอ่านที่ดีและถูกต้องให้กับนักเรียน ซึ่งถ้านักเรียนได้รับการฝึกการอ่านมากเท่าใดก็จะส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนเองให้สูงขึ้นด้วย ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจึงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับสื่อสารของนักเรียน

ประทีป แจ้งจิตต์ (2528) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยกิจกรรมคัดสรรกับกิจกรรมตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการพบว่า

นักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยกิจกรรมคิดสรรมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่สอนด้วยกิจกรรมตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และนอกจากนี้ยังพบอีกว่านักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยกิจกรรมคิดสรรมีพฤติกรรมการอ่าน 4 ด้านมากกว่ากลุ่มที่สอนด้วยกิจกรรมตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ คือ ด้านการให้เหตุผลได้ว่าตัวละครปฏิบัติเหมาะสมหรือไม่ ด้านการวิจารณ์และแสดงความคิดเห็นต่อเรื่อง ด้านนำความรู้ที่เรียนไปแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้ และด้านการแสดงความคิดเห็นและแนะแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อักซอร์ รุงมณี (2525) ที่ศึกษาถึงผลเพิ่มความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติต่อการอ่านระหว่างการสอนอ่านแบบปกติกับการสอนอ่านด้วยกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่สอนด้วยกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีคะแนนในการทำแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่สอนอ่านแบบปกติ และมีทัศนคติต่อการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่สอนการอ่านแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สมปอง ขวัญคำ (2528) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจในการอ่านกับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนพบว่า สัมฤทธิ์ผลในการเรียนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความเข้าใจในการอ่านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .62 แสดงว่าผู้ที่สัมฤทธิ์ผลในการเรียนสูงจะมีความเข้าใจในการอ่านสูง ส่วนผู้ที่สัมฤทธิ์ผลในการเรียนต่ำก็จะมีเข้าใจในการอ่านต่ำด้วย

ปฐม นิคมานนท์ (2514) และสมพิศ ชิงชมแก้ว (2515) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านพบว่า เด็กที่มีความสามารถในการอ่านสูงจะสามารถสร้างความคิดรวบยอดได้ดีกว่าเด็กที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความสามารถในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นอกจากนี้ประพิมพ์พรหม สุธรรมวงศ์ (2516) มาลินี นิ่มเสมอ (2518) และ ศิริกาญจน์ โกสมุก (2529) ยังได้ศึกษาถึงความสามารถในการอ่านกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ปรากฏผลสอดคล้องกันว่า ความสามารถในการอ่านมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเช่นกัน

คำเนิน ฮอคมิ่ง (2525) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีระดับของความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านสูง ปานกลาง และต่ำ ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งกล่าวได้ว่า ระดับความสามารถทางการอ่านมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Braam (1963) ศึกษาความสามารถในการอ่านของนักเรียนชายและหญิง พบว่าถ้าหากให้เรื่องที่นำเสนอแก่นักเรียน 2 เพศ สัมฤทธิ์ผลในการอ่านจะไม่แตกต่างกัน แต่ถ้าให้เรื่องที่ไม่นำเสนอแก่นักเรียนทั้งสองเพศ โดยเรื่องที่น่ามาอ่านนั้นมีระดับความยากง่ายเท่ากัน จะพบว่าสัมฤทธิ์ผลในการอ่านแตกต่างกัน กล่าวคือ ผลการเรียนของกลุ่มหญิงจะสูงกว่าชาย ทั้งนี้เพราะนักเรียนหญิงกังวลและให้ความสำคัญกับคะแนนมากกว่านักเรียนชาย

จากผลการวิจัยที่รวบรวมข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านหรือความสามารถในการอ่านของนักเรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ผู้ที่มีผลการเรียนดีจะมีความเข้าใจในการอ่านหนังสือเรียนและหนังสือต่าง ๆ รวมทั้งสามารถอ่านและทำแบบทดสอบด้วยความเข้าใจสูง จึงประสบผลสำเร็จในการเรียน ครูผู้สอนจึงมีหน้าที่ที่ต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้วิธีการหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนอ่านจนชำนาญและเกิดความเข้าใจในการอ่านตามระดับที่ต้องการจะฝึก ซึ่งจะช่วยให้พัฒนาการทางการอ่านสูงขึ้นและส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามไปด้วย